

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Volnočasová zařízení nabízející zájmové aktivity pro
rodiče s dětmi do 4 let**

Bakalářská práce

Autor: Aneta Šádková Dis.
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou
práci v etopedických zařízeních
Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková
Oponent práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Aneta Šádková, DiS.
Studium:	P19K0197
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních
Název bakalářské práce:	Volnočasová zařízení nabízející zájmové aktivity pro rodiče s dětmi do 4 let
Název bakalářské práce AJ:	Institutions of leisure time offering free time activities for parents with children up to 4 years.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje možnostem volnočasových zařízení, která nabízejí zájmové aktivity pro rodiče s dětmi do 4 let. Cílem práce je analyzovat nabídku společných zájmových aktivit pro rodiče s dětmi z pohledů organizátorů. Bakalářská práce je vedena teoreticko-empiricky. V teoretické části se práce zaměří na volnočasové zájmové činnosti, organizace nabízející volnočasové zájmové aktivity, pracovníky organizací nabízející volnočasové zájmové aktivity a v neposlední řadě na rodičovskou dovolenou jako životní etapu. V praktické části je zvolena metoda dotazování pomocí polostrukturovaného rozhovoru pro pracovníky zařízení nabízející volnočasové aktivity pro rodiče s dětmi do 4 let.

ŠVARŤČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Druhé. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: Teorie, praxe, a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. Čtvrté. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

HOFBAUER, Břetislav. Pedagogické ovlivňování volného času : trendy pedagogiky volného času. Druhé. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

LÖRINCOVÁ, Linda. Volnočasové aktivity pro děti. Boskovice: Albert, 2009. ISBN 978-80-7326-160-3.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková

Oponent: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 13.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. Aleny Knotkové samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 4. 2022

Poděkování

Děkuji Mgr. Aleně Knotkové za odborné vedení práce, poskytování velmi cenných rad a za vstřícný přístup.

Anotace

ŠÁDKOVÁ, Aneta. *Volnočasová zařízení nabízející zájmové aktivity pro rodiče s dětmi do 4 let*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. počet stran 51 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou volnočasových zařízení, která nabízejí volnočasové aktivity pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let.

Cílem práce je mapovat a analyzovat nabídku společných zájmových aktivit pro rodiče s dětmi do čtyř let z pohledu organizátorů těchto aktivit.

Strukturu práce tvoří dvě stěžejní oblasti.

Jedná se o část teoretickou, která pomocí zpracování literárních pramenů objasňuje problematiku volného času. Je rozdělena do tří kapitol. První kapitola nazvaná Vztah volného času a volnočasových aktivit je zaměřená na vymezení pojmu volný čas. Druhá kapitola mapuje volnočasové organizace nabízející volnočasové aktivity pro rodiče s dětmi do čtyř let a poslední, třetí kapitola, se zabývá problematikou personálního obsazení těchto volnočasových organizací.

Praktická část zjišťuje pomocí metody dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru nabídku volnočasových aktivit ve vybraných zařízeních. V rozhovoru je vybrána jedna hlavní výzkumná otázka, která je následně rozdělena do dalších dílčích podotázek. Vybraný výzkumný vzorek tvoří šest zaměstnanců, každý z jiného typu zařízení pro volný čas dětí.

Do empirické části práce jsou zvolena dvě zařízení, která poskytují širší nabídku aktivit volného času se zaměřením na všestranný rozvoj osobnosti dítěte – domy dětí a mládeže a mateřská centra.

Klíčová slova: volný čas, děti, rodiče, zájmové aktivity, volnočasová zařízení

Annotation

ŠÁDKOVÁ, Aneta. *Title of Thesis*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 60 pp. Bachelor Thesis

The bachelor thesis is focused on the problematics of the leisure facilities, which offer leisure time activities for parents and children younger than 4 years.

The aim of the thesis is to map and analyze offer of leisure time activities for parents and children younger than 4 years from the point of view of organizers.

The structure of the thesis is made of two main areas.

The first part is the theoretical part, which clarifies the leisure time through processing of literary sources. The theoretical part is divided into three chapters. The first chapter is called Relationship between leisure time and leisure time activities. This chapter is focused on the definition of leisure time. The second chapter maps leisure facilities offering leisure time activities for parents and children younger than 4 years. The third chapter provides information about the human resource problematics of the leisure facilities.

The practical part determines the offer of leisure time activities by the method of questioning by semi-structured interview. The interview contains the research question, which is further divided into several partial questions. Six participants were chosen for the interview – each working for the different leisure facility. In the practical part, two types of leisure time facilities were chosen. These facilities provide wide range of activities focused on all-round development of the child – specifically children and youth center and mothers center.

Keywords: leisure time, children, parents, leisure time activities, leisure facilities

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta

Obsah

Úvod	9
1 Vztah volného času a volnočasových aktivit	11
1.1 Funkce a možnosti volného času.....	12
1.2 Volný čas dětí.....	13
1.3 Rodina jako činitel při volnočasových aktivit.....	16
1.4 Volnočasové zájmové činnosti.....	19
2 Vybrané organizace volnočasových aktivit	22
2.1 Dům dětí a mládeže.....	23
2.2 Mateřské centrum.....	25
2.3 Plavecké centrum	26
2.4 Sokol	27
2.5 Hudební škola YAMAHA.....	28
3 Pracovníci organizací volnočasových aktivit	30
3.1 Ředitel volnočasových zařízení a pedagog volného času	30
3.2 Další možní zaměstnanci ve volnočasových zařízeních	32
4 Výzkumné šetření	33
4.1 Stanovení cílů výzkumu	33
4.2 Konceptuální rámec	33
4.3 Definování výzkumných otázek.....	34
4.4 Rozhodnutí o metodách.....	37
4.5 Sběr dat.....	38
4.6 Výsledky výzkumného šetření	39
4.7 Závěrečná zpráva výzkumného šetření	51
Závěr	54
Seznam použité literatury	55
Seznam tabulek	60
Seznam příloh.....	61

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila „Volnočasová zařízení nabízející zájmové aktivity pro rodiče s dětmi do čtyř let.“ Důvodem zvoleného tématu je moje pětiletá praxe ve volnočasovém zařízení, kde působím jako pedagog volného času, vedu mimo jiné i volnočasové aktivity pro rodiče s dětmi do čtyř let. Zajímá mě, jaká je nabídka volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi v jiných zařízeních tohoto typu. Výsledky průzkumu bakalářské práce by mi mohly poskytnout další nové a zajímavé podněty k vedení aktivit pro rodiče s dětmi. Domnívám se, že by práce mohla zajímat i laickou veřejnost – rodiče, kteří hledají vhodná volnočasová zařízení a vhodné aktivity pro společné chvíle trávené s dětmi.

Společné trávení volného času rodičů s dětmi je dle mého názoru velice prospěšné a žádoucí, hraje významnou roli ve vývoji dítěte.

Volnočasová zařízení mohou svou pestrostí nabídky zájmových aktivit napomáhat vytvářet dětem podmínky pro plnohodnotně strávený volný čas. Nabízejí různorodé zájmové činnosti, které je možné volit na základě věku, pohlaví, mentálních schopností, a individuálních potřeb jednotlivých dětí.

Předkládaná práce poskytuje jistý přehled o volném čase, o vzájemných aktivitách rodičů a dětí ve věku do čtyř let, o organizacích nabízejících volnočasové aktivity.

Teoretická část bakalářské práce vymezuje pojmy volný čas, volný čas dětí, volnočasové aktivity.

První kapitola se zabývá problematikou činitelů, kteří mohou ovlivnit volný čas dětí. Důležitým činitelem u dětí do věku čtyř let je rodina, proto je rodině věnována samostatná podkapitola, která objasňuje pojmy rodičovská dovolená, rodičovství, výchova dítěte.

V druhé kapitole jsou uvedeny typy organizací, které poskytují volnočasové aktivity rodičům s dětmi do věku čtyř let – dům dětí a mládeže, mateřské centrum, plavecké centrum, hudební škola YAMAHA.

Poslední kapitola je zaměřena na výčet zaměstnanců v zařízeních poskytujících zájmové aktivity pro rodiče s dětmi do věku čtyř let.

V teoretické části byly využity literární prameny, internetové zdroje a zákonné normy a předpisy.

V praktické části bakalářské práce je zvoleno kvalitativní dotazníkové šetření formou polostrukturovaného rozhovoru. Jako výzkumný vzorek bude vybráno šest zaměstnanců, kteří vedou ve volnočasových zařízeních společné aktivity pro rodiče

s dětmi ve věku do čtyř let. Tři pracovníci ze tří různých domů dětí a mládeže a tři pracovníci ze tří různých mateřských center. K výzkumnému šetření jsou vybrány pouze dva typy zařízení, jelikož poskytují širší nabídku aktivit pro rodiče s dětmi.

Předkládaná práce analyzuje nabídku společných zájmových aktivit pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let z pohledu organizátorů těchto aktivit.

Jde o snahu zmapovat možnosti společných volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi ve věku do 4 let. Na základě stanoveného cíle byla zvolena výzkumná otázka a dílčí podotázky, které budou konkretizovány v jedné z kapitol.

1 Vztah volného času a volnočasových aktivit

První kapitola se zaměřuje na vymezení pojmů volný čas, volný čas u dětí, na funkci volného času a činitele ovlivňující volný čas dětí.

Rodina patří k hlavnímu činiteli, který ovlivňuje volný čas dětí od narození. Je jí věnována podkapitola, která se dále zabývá i rodičovskou dovolenou, rodičovstvím a rodičovskou výchovou.

Klíčovým pojmem bakalářské práce je pojem volný čas. Laická představa významu tohoto spojení může mít v mysli mnohých z nás různou představu. Pro někoho je to čas smysluplně trávený, pro někoho je to čas zahálení, jiný si volný čas z nejrůznějších důvodů nemůže dopřát.

Termín volný čas je objasněn v mnoha odborných publikacích. Francouzský sociolog J. Dumazedier tvrdí, že volný čas jsou činnosti provozované vlastní vůlí. Buď pro pobavení, odpočinek, pro svůj vlastní rozvoj znalostí, dobrovolnou účast ve společenských událostech či nezávislou tvůrčí činnost. (In Hájek, 2004). Tato definice by mohla být považována za poněkud zastaralou, ale domnívám se, že stále zůstává pravdivou a platnou.

Volný čas lze také pochopit jako protiklad doby nezbytné práce a povinností a času nutné k reprodukci sil. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013). Podle autora Petra Saka je volný čas vnímán jako čas, ve kterém si jednotlivec samostatně a svobodně určí danou činnost na základě toho, jaké jsou jeho zájmy, nálady a pocity. Hovoří se tak o části doby, kdy se člověk nevěnuje pracovnímu či školnímu času. Tato doba zbývá po zajištění všech důležitých potřeb, jako jsou individuální, rodinné, existenční či biologické potřeby. (Sak, Saková, 2004)

Další možnou definicí je tvrzení, že volný čas patří neodmyslitelně k části lidského života mimo pracovní dobu (škola či práce) a také mimo tzv. vázaný čas. Ten zahrnuje biofyziologické potřeby člověka (spánek, osobní hygienu, jídlo), pečování o děti nebo například dojíždění do práce. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

Mými slovy a jednoduše řečeno volný čas je takový čas, který trávíme mimo pracovní, v případě dětí mimo vyučovací dobu a máme možnost si dobrovolně vybrat činnosti, které nás baví a zajímají.

Z těchto různých definic lze vymezit několik hlavních znaků volného času:

- 1) člověk má možnost svobodné volby činnosti

- 2) činnosti ve volném čase, které byly jedincem zvoleny, jsou příjemné, dělají radost
- 3) činnosti ve volném čase dávají tu možnost si odpočinout, načerpat síly, vedou k osobnostnímu rozvoji (Pávková, 2014)

1.1 Funkce a možnosti volného času

Lze říct, že každý z nás si je vědom toho, že volný čas je pro život jedince velmi důležitý. H. W. Opaschowaski vymezuje funkce a možnosti volného času, které ukazují, proč je volný čas pro život tak nezbytný:

- rekreace – volný čas napomáhá k zotavení či uvolnění
- kompenzace – odstraňuje úzkost, strach, zklamání atd.
- výchova a vzdělávání – pomocí volnočasových aktivit se člověk stále učí
- kontemplace – dochází k hledání smyslu života
- komunikace – navazování nových kontaktů nebo např. partnerství
- participace – podílení se na vývoji společnosti
- integrace – sjednocení rodiny, společnosti
- enkulturace – kulturní rozvoj, kreativita v umění, sportu a další

(In Hofbauer, 2004)

Podle autorky I. Slepíčkové má volný čas na starost plno úkolů či funkcí, které plní.

Dělí se do tří skupin:

- 1) **Instrumentální funkce** – začala se řešit v době kapitalismu v 19. století. Bylo zjištěno, že je potřeba v práci změnit styl řízení. Pokud se zaměstnanci mohli zregenerovat, tak se produktivita práce zvyšovala. Podobný styl byl nastaven i ve volném čase. Člověk měl právo si odpočinout a nabrat síly. (Slepíčková, 2005)
- 2) **Humanizační funkce** – zahrnuje výchovné, vzdělávací a socializační východiska volného času. Úkolem volného času je uchovat kulturní dědictví každé populace pomocí lidových zvyků a tradic. To, že jedinec tráví volný čas sám, ještě neznamená, že není ovlivněn sociálním prostředím. Ve volném čase se učíme dovednostem, získáváme tím různé zkušenosti, setkáváme se s různými jedinci, začleňujeme se do různých vrstevnických skupin, které nám dávají prostor k začleňování. Učíme se různým normám, rolím a pravidel. (Slepíčková, 2005)

- 3) **Zábavná funkce** – je vnímána za tu nejdůležitější funkci, kdy se člověk věnuje svým zájmům a zálibám. Umožňuje jedinci se odpoutat od povinností a každodenních problémů. Při volném času dochází k radosti, zábavě, prožitku, naplnění osobních přání, a hlavně k uvolnění z celodenního stresu. (Slepičková, 2005)

1.2 Volný čas dětí

Volný čas je považován za významný faktor socializačního zrání dětí. Napomáhá k osobnímu zotavení, k sebeuvědomování, ke komunikaci s ostatními vrstevníky nebo například k sociální integraci. Volný čas slouží jako základna pro rozmanitou škálu činností, které mají podstatný dopad na jedince. (Sekot, 2019) Při těchto aktivitách dochází k fyzickému a psychickému rozvoji a také k hodnotovému zrání. Aktuálně se dává na vědomí, že volný čas napomáhá utvářet osobnostní vlohy, schopnosti v rozhodování, zdolávat osobní překážky a rozvíjet talent. Volný čas nenásilně přispívá k osvojení významných životních hodnot.

Děti a mládež patří do specifické skupiny, kdy je z výchovných důvodů žádoucí pedagogické ovlivňování volného času. (Pávková, 2008) Potřebují správné vedení, jelikož děti nemají tolik zkušeností a neorientují se v oblasti zájmových činností, tak jako dospělý. Je důležité, aby nabízené činnosti byly pro děti zajímavé, nenásilné a hlavně dobrovolné.

Zda se dítě při volném čase nechá ovlivnit, záleží na věku dítěte, na jejich mentální či sociální vyspělosti a na stylu rodinné výchovy. (Pávková, 2008) Každé dítě žije trošku odlišně, a také prostředí, v němž tráví volný čas, může být značně různorodé. Může to být například:

- doma
- ve škole
- v zájmových organizacích
- venku, na ulici, a to bez jakéhokoliv dohledu (Pávková, 2008)

Děti mívají oproti dospělým více času, pro zdravý a všestranný rozvoj osobnosti dítěte je proto žádoucí mít zájem o to, aby ho trávily smysluplně. Na trávení volného času dětí se podílí spousta činitelů: v první řadě jsou to rodiče a rodina vůbec, dále vrstevníci, škola, prostředí.

1) VRSTEVNÍCI

Po rodině patří skupina vrstevníků k dalšímu důležitému činiteli ovlivňujícího život dítěte. Již v dětství je velmi důležité patřit do nějaké sociální skupiny, která bývá většinou zastoupena stejně starou věkovou skupinou dětí. První taková skupina v dětství se nazývá tzv. hrová skupina, ve které si děti společně hrají, ale necítí k dané skupině dost velkou pospolitost, a tak ji nelze určit z hlediska struktury a dělby činností. (Kraus, Poláčková, 2001) Vrstevnické skupiny mají na děti značný vliv až v době povinné školní docházky. Taková vrstevnická skupina může jistým způsobem ovlivnit volný čas jedince. Stává se, že některé skupiny mohou působit na jedince negativním vlivem:

- extremistické skupiny
- delikventní skupiny
- drogově závislé skupiny
- sekty a další

Obyčejně jsou však vrstevnické skupiny klíčem k zdravému vývoji jedince. (Pávková, 2014)

2) ŠKOLA

Škola by jako výchovně vzdělávací instituce, měla vést děti k pozitivnímu a smysluplnému trávení volného času. Škola je považována za faktor formování vzdělání volného času. Každé dítě má své vlastnosti, které jsou dány genetickou dědičností. Od školy je očekáváno, že dětem vytvoří takové podmínky, aby jako mladá generace úspěšně vstoupila do profesionálního, občanského, ale i do volnočasového života. (Martinčevic, 2020, online) Dobrovolná účast při volnočasových činnostech školy nabízí dětem individuální rozvoj předpokladů pro zájmové vzdělávání, které plní funkci:

- *„vzdělávací a výchovnou*
- *kulturní*
- *sociálně – preventivní*
- *regenerační a relaxační*
- *oddechovou*
- *kompensační“*

(Hofbauer, 2004, str. 66)

Ve škole se v rámci volnočasových aktivit u dětí často objevuje skrytý zájem a nadání o danou činnost. Škola napomáhá utvářet pozitivní vztah k dalšímu vzdělávání v rámci volnočasových činností. Může tak ovlivnit rozhodování dítěte o budoucí profesi, ale i o celém životě jedince. Ve školním roce je dětem nabídnuto několik příležitostných

či jednorázových volnočasových aktivit, které prohlubují vyučovací hodiny nebo slouží k odpočinku od školních povinností. (Hofbauer, 2004) Tím jsou na mysli různé soutěže, návštěvy historických památek, sportovní utkání, lyžařské, cyklistické či vodácké výcviky a další.

3) PROSTŘEDÍ

Prostředí patří k důležitému činiteli ovlivňující volný čas.

Zároveň můžeme prostředí vnímat jako zdroj obsahu, místo inspirace a realizaci výchovného hodnocení volnočasových činností. Prostředí volnočasových aktivit můžeme nalézt v obcích, městech i v regionech. Konkrétně se volnočasové aktivity často konají v ulicích, na náměstí, v parcích, v budovách a další. Za oddechovými a poznávacími aktivitami člověk vyráží do zahrad, parků historických míst či do rekreačních zón měst. V daných zařízeních, v prostorách a v prostředích jsou umožněny pak činnosti:

- jednorázové
- vícedenní
- pravidelné
- dlouhodobé

(Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

4) MÉDIA

Média patří v dnešní době neodmyslitelně k zásadnímu činiteli, který ovlivňuje volný čas dětí a mládeže, ale i dospělých. Média lze chápat jako komunikační sdělovací prostředky, které mají možnost oslovit větší skupinu osob naráz. Média lze dělit na:

- 1) tištěná média – knihy, časopisy, noviny
- 2) média zaměřená na akustické či obrazové zpracování – film, rozhlas, televize
- 3) elektronická média – mobilní telefony, počítače, tablety, internet

(Hofbauer, 2004)

Před více jak 20 lety mnoho lidí nevlastnilo počítač, či mobilní telefon. Dnes i mp3 přehrávače či walkmany patří k zastaralé technice. Počítače a tablety spadají neodmyslitelně k nedílné součásti vybavení běžné rodiny. Sociální sítě pohltily svět. (Coyne, 2012, online) Děti i teenageři si dnes nedovedou život představit bez sociálních sítí jako jsou Facebook, Twitter, Instagram a další. Média se stále více zdokonalují, mohou být lehce přenosná, například smartphony či iPady.

Mnoho sociologů, pedagogů a psychologů souhlasí s tím, že větší využívání webových stránek a sociálních sítí obecně vede ke ztrátě přímé komunikace a mění

mnoho tradičních hodnot. Má to nejen dopad na děti a dospívající mládež, ale také to ovlivňuje rodinu jako celek. (Rehim, 2020, online)

Značná část rodičů si není vědoma rizik spojených s používáním nových technologií. Jedním z negativ, kterým mohou být děti při používání internetu vystaveny, je prohlížení pornografických stránek, webových stránek propagujících terorismus, extremistické náboženské názory, násilí a sebevraždy, hazard nebo stránek propagujících rasistické myšlenky. Dalším negativem je izolace a slabá sociální interakce, která je nahrazena virtuální komunikací.

Výzkum z roku 2020 uskutečněný ve Spojených arabských emirátech zjistil, že průměrný člověk, žijící v emirátech stráví 7 hodin a 49 minut na internetu. Dále se prokázalo, že 68,7 % respondentů svým dětem brání v používání internetu, což naznačuje, že v rodičích se skrývá povědomí o negativních vlivech na internetových sítích. (Rehim, 2020, online)

1.3 Rodina jako činitel při volnočasových aktivit

Rodina byla vždy považována za nejzákladnější socializační instituci. Ovlivňuje behaviorální a psychologický vývoj dítěte. Rodinné prostředí a výchovné postupy rodičů často významně ovlivňují vývoj a pohodu dětí. Rodina je pro dítě prvním prostředím, které pro ně vytváří vlídné podmínky v jejich volném čase. Příznivá socializace rodiny je prospěšná pro zdraví dítěte, pro například podporu pozitivního vývoje a prevence negativních důsledků. Socializace rodiny je mnohostranný koncept, jehož dvě hlavní složky jsou rodičovské chování a rodinné procesy. (Jones, 2018, online) Rodina by měla sloužit jako inspirátor, podporovatel a realizátor volnočasových aktivit svých dětí. Učit tak své děti k správnému přístupu k volnému času, aby mohly vše uplatnit ve vlastní rodině. Působení se může uskutečnit:

- **Nápodobou a reprodukcí** – oslavy, domácí zábavy, společenské hry, setkání s přáteli a s příbuznými, koncerty, vycházky, dovolené a další.
- **Individuálními i společnými zájmovými činnostmi dětí v rodině** – může jít o sportovní, turistické, zábavné, technické a jiné činnosti.
- **Vnímáním dítěte a reagováním tak na jeho potřeby, touhy a zájmy**

(Hofbauer, 2004)

Rodič by měl věnovat dítěti dostatek času, aby se děti naučily svůj volný čas využívat prospěšně, jak pro sebe, tak i pro ostatní. Již u malých dětí je důležité si s nimi hrát, ale zároveň je zapotřebí, aby si děti uměly vyhrát samy. Učí se tak k samostatnosti.

Jak už bylo zmíněno, rodina ovlivňuje psychický vývoj dítěte a jeho pohodu. Život v rodině je neodmyslitelně spjatý s výchovou. Výchova v rodině se vlivem doby různě liší, je individuální a záleží na rodičích, k jakému výchovnému stylu se přikloní. Avšak z veliké části se dědí z generace na generaci. To znamená, že člověk výchovný styl nevědomky přebírá od svých rodičů a dále ho předává dál svým dětem. (Čapek a Čapková, 2010)

Výchovný styl jsou výrazem pro speciální chování rodičů vůči dítěti, které usilují o širší koncepci a strategii výchovných praktik rodičů. Množství času, který rodiče s dětmi tráví zejména, když alespoň jeden z rodičů sdílí se svým dítětem volnočasové aktivity, umocňuje kvalitu a význam výchovných stylů. (Sekot, 2019)

Existuje mnoho stylů výchovy využívané v rodině a také mnoho autorů, kteří se touto tematikou zabírali a výchovné styly popsali. Máme tím na mysli autory například jako K. Lewin, D. Baumind, E. S. Schaefer, B. Rotterová nebo J. Čáp. Pro tuto práci byly zvoleny výchovné styly od K. Lewina. Lewin rozdělil výchovné styly na tři modely a to:

- **Autokratický** – zde se musí dítě podřídit rodičovským nárokům. Rodiče často používají příkazy, rozkazy nebo tresty. Nehledí na potřeby dítěte.
- **Liberální** – zde jsou více aktivní děti než rodiče a dítě se stává středem pozornosti. Rodič neklade po dítěti veliké požadavky. Jejich společné soužití bývá často bez pravidel.
- **Integrační (demokratický)** – rodič a dítě spolu navzájem spolupracují. Rodič se snaží jít dítěti příkladem. Tento styl je hodnocen jako nejvhodnější pro výchovu dítěte. (In Čábalová, 2011)

Pro správný vývoj dítěte je důležité, aby rodiče trávili s dětmi, co nejvíce času. Při problematice vývoje dítěte odborníci zjistili, že rodiče jsou často zaneprázdněni. Bývají zaneprázdněni prací, takže netráví se svými dětmi dostatek času. Rodiče mají během dne spoustu příležitostí k prožití společných příjemných chvil, které se často promarní, např. čekáním u lékaře, před usínáním, při ranní hygieně atd. (Warner, 2004) S výchovou dětí mohou rodičům pomoci rituály, které slouží jako nástroj k rodinnému sjednocení. Je velmi důležité rituály v rodině pěstovat, aby z nich děti mohly čerpat sílu a jistotu. Dále rituály upevňují vztahy mezi lidmi a navozují společně prožívané situace,

právě proto si každá rodina vytváří své vlastní. Příkladem rodinného rituálu je například při běžných denních činnostech (čištění zubů, oblékání, před spaní, před jídlem atd.) využít drobné veršičky, aby pro děti i pro rodiče byla činnost příjemnější a veselejší. (Kunze, Salamander, 2011)

S pojmem rodina souvisí témata mateřská a rodičovská dovolená a rodičovství. V České republice se doba, kdy jeden z rodičů doma pečuje o kojence, později batole, nazývá „dovolená. Je to však velmi náročné období, které je zároveň považováno za jedno z nejvíce smysluplných. Po porodu začíná matce i otcovi nová životní etapa. Najednou nejsou dva, ale tři. Jedním z kritických období pro partnerský i rodičovský vztah se stává právě porod a následné šestinedělí. Maminky bývají vystaveny zvýšené emoční labilitě anebo i k případným psychotickým stavům. Není jednoduché optimálně sjednotit život matky, otce a dítěte. (Šmolka, 2011)

Rodičovská dovolená slouží k prohloubení péče o dítě. Po skončení mateřské dovolené, matka či otec nastupuje na rodičovskou dovolenou. Mateřská dovolená trvá 28 týdnů, porodí-li matka dvě a více dětí je to pak 37 týdnů. Otcovi náleží rodičovská dovolená od narození dítěte maximálně do doby, než dítě dosáhne 3 let. (Zákoník práce III., Zákon č. 262/2006 Sb., 2022)

Od roku 2020 dostávají rodiče příspěvek ve výši 300 000 Kč, pokud se narodí více dětí tak rodičovský příspěvek je 450 000 Kč. Každý rodič si zvolí sám výši rodičovské, avšak se odvíjí od přechozích příjmů. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019, online)

Na matčino rodičovské chování k novorozenci mají velký vliv ženiny osobní zkušenosti, kterých se jí dostávalo v dětství. Skandinávská psychoanalytička Marita Torsti – Hagmanová poukazuje na to, že žena pečuje a vychovává své dítě v rámci svých schopností, ale tím ovlivňuje i další generace. Psychickou pohodu maminky i dítěte může velice kladně ovlivnit podpora partnera a často také širší příbuzenstvo. (In Jedlička, 2017)

Rodičovství je proces, při kterém se muž a žena společně stávají rodiči. Od narození svého dítěte se učí, jak ho nejlépe spolu vychovat a čerpají z toho, co se naučili od svých rodičů. Zkušenosti a citové klima, které dítě získává ve svém raném období v rodině, mají velký význam pro rozvoj jeho osobnosti. Postoje, city a způsoby chování rodičů dítěte neodmyslitelně působí na dítě a jeho vývoj. (Weikert, 2008)

1.4 Volnočasové zájmové činnosti

Volnočasové aktivity jsou vnímány jako činnosti, které se dějí v době volného času jedince. Tyto aktivity jsou podpořeny vnitřní motivací, které v nás vyvolávají radost. (Poddaná, 2020, online) Ve starší odborné literatuře se píše o volnočasových aktivitách jako o činnostech, o kterých si jedinec ve svém volném čase rozhoduje sám na základě svých pocitů, zájmů a nálad. (Sak, 2003)

Lze říci, že volnočasové aktivity patří k dalším způsobům vzdělávání a mohou jedince nasměrovat k budoucí profesi a zvolit směr v jeho životě.

Volný čas a jeho dané možnosti se stal denním, týdenním, celoročním i celoživotním rytmem člověka, při kterém si osvojuje nové znalosti, dovednosti, vznik nových kontaktů, obohacování zážitků a vytváření hodnot. Volnočasové aktivity se od prvopočátků rozšiřují a odlišují svým obsahem, metodami, intenzitou, výsledky aktivit a účinností účasti. (Hofbauer, Kaplánek, 2010) V nynější době se zařízení mimo vyučování snaží naslouchat dětem a vzniká tak nabídka stále nových činností nabízející aktuální trendy. Zájmy se v životě dětí mohou často měnit, prohlubují se a specializují s postupujícím věkem dítěte.

Volnočasové zájmové činnosti lze rozdělit na dvě skupiny:

- 1) aktivní
- 2) pasivní

Aktivní činnosti jsou aktivity strávené aktivně. Můžeme tam zařadit například trávení volného času venku při sportování či s přáteli, tanec, herectví, malování a další. Pasivní volnočasové aktivity jsou převážně trávené doma. Do pasivních aktivit lze zařadit sledování televize, hraní her na počítači, mobilu či tabletu, navštěvování sociálních sítí. (Poddaná, 2020, online)

Dalším možným rozdělením je na:

- tvůrčí
- kulturní
- sportovní
- konzumní (pasivní)

(Kraus, Poláčková, 2001)

V neposlední řadě lze rozdělit volnočasové aktivity na: **odpočinkové, rekreační, zájmové a veřejně prospěšné.**

1) Odpočinkové a rekreační činnosti

Odpočinek a rekreace jsou pro jedince velmi důležitými aspekty, které mají značný vliv na jeho život.

Z pedagogického hlediska napomáhají dětem obě formy činností odstranit únavu ze školních povinností a snaží se k zamezení přetížení organismu. Oba pojmy se v běžném pochopení mohou lehce zaměnit, avšak každý typ činnosti má jiný charakter i význam. Odpočinkové činnosti lze charakterizovat jako aktivity klidného, pohybově a psychicky nenáročného rázu. Za nejtypičtější formu odpočinkové činnosti je považován spánek. (Pávková, 2008) Dále by se do odpočinkových činností dalo zařadit například čtení, společenské stolní hry, poslech hudby a další. Tyto aktivity by se měly zařazovat převážně v době poklesu výkonnosti, a to bývá v ranních hodinách, po obědě a večer. Naopak rekreační činnosti se vyznačují pohybovými aktivitami, které mohou mít formu tělovýchovných či manuálně pracovních činností. (Pávková, 2008) Mezi příklady těchto činností patří například pohybové hry na hřištích, zahradách či parcích, sezónní zábava jako je lyžování, bruslení, plavání. Dále to jsou činnosti hudebně pohybového charakteru, hry týkající se zpěvu či hudby, různé tance a další.

2) Zájmové činnosti

Zájmové činnosti jsou vnímány jako aktivity cílevědomé. Prostřednictvím těchto činností se uspokojují a rozvíjejí individuální potřeby, zájmy a schopnosti jedince. Mají velký vliv na celkový rozvoj osobnosti jedince a vedou jej správným směrem ve společenské orientaci. Zájmy náleží do vlastností aktivačně – motivačních, to znamená, že jedinci jsou díky zájmu vedeni k činnosti. Často také dochází vyvolání pohnutkám k činnostem, které mají určitý směr. Zájmy jsou úzce spojené s vlohý a schopnostmi člověka, které vedou k úspěšnému vykonání činnosti. Zájmové činnosti se rozlišují z více hledisek:

- Z hlediska intenzity zájmu, která určuje celkovou kvalitu. Dělí se na zájmy hluboké a povrchní. Jde o úsilí jedince, které vede k uspokojení zájmu.
- Z hlediska doby trvání můžeme zájmy rozdělit na krátkodobé, dočasné, přechodné a trvalé.
- Z hlediska koncentrace lze zájmy rozlišit na jednostranné nebo mnohostranné. Mnohostranné zájmy se jednoduše označují jako povrchní a jednostranné zájmy za hluboké.

- Z hlediska společenských norem dělíme zájmové aktivity na žádoucí či nežádoucí. Nežádoucí zájmy se neshodují s obecně platnými společenskými normami.
- Z hlediska obsahu zájmu se tradičně zájmy rozlišují na činnosti společenskovědní, pracovní – technické, přírodovědně – ekologické, esteticko – výchovné, tělovýchovné, sportovní, turistické, technické a další. (Pávková, 2008)

3) Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti

Hlavním úkolem sebeobslužných činností je vést děti k samostatnosti, umět o sebe a o osobní majetek pečovat. Jde v podstatě o vytvoření správných hygienických návyků a návyků kulturního jednání, při kterých se formují mravní vlastnosti. (Pávková, 2008)

Veřejně prospěšné činnosti jsou uvědomělé činnosti, které prospívají ostatním lidem, při kterých se vytvářejí hmotné či duchovní hodnoty. Při správném využití veřejně prospěšné činnosti se stávají výchovným prostředkem, který ovlivňuje rozvoj jedince, ať po stránce biologické, psychické či sociální. Veřejně prospěšné činnosti jsou založeny na principu dobrovolnosti. (Pávková, 2008)

Některé více, některé méně, ale všechny čtyři možné druhy volnočasových aktivit se mohou promítnout do prožívání volného času věkové kategorie dětí do čtyř let věku, proto jsou v bakalářské práci objasňovány.

2 Vybrané organizace volnočasových aktivit

Druhá kapitola pojednává o vybraných organizacích volnočasových aktivit, které nabízejí aktivity pro děti do věku čtyř let spolu s rodiči. Těmito vybranými organizacemi jsou: dům dětí a mládeže, mateřské centrum, plavecké centrum, tělovýchovná jednota Sokol a hudební škola YAMAHA.

V institucích, které nabízejí činnosti ve volném čase též probíhá výchova nápodobně jako ve školách. Záleží na typu organizace, která určuje, jaké má cíle působení, možnosti spolupráce s jinými zařízeními či s odborníky, čas a místo setkávání s dětmi a další. (Kaplánek, 2017)

Pro jasné a celkové vymezení organizací volnočasových aktivit autorka Pávková řadí tyto školská i neškolská zařízení na:

- Školní družiny, které navštěvují děti prvního stupně ZŠ
 - Školní kluby, které jsou určeny pro děti staršího školního věku
 - Střediska pro volný čas dětí a mládeže, domy dětí a mládeže
 - Základní umělecké školy, které nabízejí hudební, hudebně pohybové, výtvarné, literární či dramatické obory.
 - Neziskové organizace jako jsou Sokol, Junák, Pionýr, YMCA
 - Nízkoprahová zařízení
- (Pávková, 2008)

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy funguje jako zřizovatel institucí pro volný čas. Koordinuje a financuje činnosti organizací mládeže. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2022a, online)

Instituce, které nabízejí volnočasové aktivity, rozdělují činnosti na:

- Aktivní – účastník je součástí činností, u kterých se sám aktivně zapojuje. Může to být například tancování, sport (judo, fotbal, basketbal a další), výtvarné tvoření atd.
- Receptivní – účastník není přímo aktérem činností. Tím máme na mysli například návštěvy kin, koncertů, sportovních utkání atd.

(Hájek, Hofbauer, Pávková 2010)

Práce ve volnočasových zařízeních se oproti školským zařízením liší tím, že:

- Účast není povinná jako školní docházka, ale je založena na dobrovolném rozhodnutí jedince
- Program činností je vytvářen na základě zájmů účastníků

- Činnosti se dějí v různorodých prostorách (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2010)

2.1 Dům dětí a mládeže

Dům dětí a mládeže neboli středisko volného času, uskutečňuje činnost ve více okruzích zájmového vzdělávání. Organizace je v České republice upravena vyhláškou č. 74/ 2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Školské zařízení jako je například dům dětí a mládeže zajišťuje výchovné, vzdělávací, zájmové nebo také rekreační akce, které mohou sloužit jako osvětová činnost pro širokou společnost, ať už se to týká žáků, studentů, pedagogů, či pro další osoby. (Kaplánek, 2017)

Na oficiálních stránkách ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je dům dětí a mládeže popsán jako středisko volného času, jehož posláním je motivace, podpora a vedení nejen dětí, ale i žáků, studentů či dospělých. Napomáhá k rozvoji osobnosti, koordinuje volný čas, aby byl využíván smysluplně, v bezpečném prostředí s profesionálním týmem pedagogů. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2022a, online)

Obecně střediska volného času spadají do oblasti škol a školských zařízení. Zřizovatelem bývá nejčastěji obec, ale i školský úřad, církev, soukromý či jiný objekt. (Pávková, 2008)

Dům dětí a mládeže nabízí aktivní využití volného času všem věkovým skupinám, a to se týká dětí již od kojeneckého věku. S dětmi kroužek navštěvují rodiče či rodinní příslušníci. Ústřední náplní domu dětí a mládeže je pravidelná zájmová činnost, která se organizuje v různých zájmových útvarech jako je:

- **kroužek** – navštěvuje ho menší počet členů. Lze sem zařadit např. počítačový kroužek, rybářský kroužek, hasičský kroužek a další. U sportovních či turistických útvarů se místo kroužku používá oddíl.
- **soubor** – je zájmový útvar, kde je více účastníků a často své činnosti ukazují veřejnosti. Máme tím na mysli např. taneční, pěvecký či hudební soubor.
- **klub** – je zájmový útvar, kde činnosti probíhají volnějším organizačním formou, např. filmový klub
- **kurz** – je zájmový útvar, který má omezenou délku trvání. Účastníci si na kurzu určité ukotvují vědomosti či dovednosti. Např. kurz šití, vaření a další. (Pávková, 2008)

Dané volnočasové zařízení obvykle nabízí širokou škálu dalších činností po celý školní rok i v době jarních, podzimních či letních prázdnin. Kromě kroužků dále dům dětí a mládeže nabízí:

- metodickou, odbornou, či materiální pomoc, která je určena účastníkům zájmového vzdělávání, školám a dalším školským zařízením
- jednodenní či vícedenní akce zájmových činností
- prázdninovou táboremou činnost: letní a zimní tábory
- zájmovou činnost příležitostní – příměstské prázdninové tábory
- výukové programy pro školy
- adaptační programy sloužící k prevenci sociálně patologických jevů
- účast na různých regionálních, krajských, republikových i evropských projektech
- účast na různých soutěžích a přehlídkách pro děti
- výměnné a zahraniční pobyty
- práce s talentovou mládeží

(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2012a, online)

Pro představu, tak ve školním roce 2014/2015 existovalo 312 středisek volného času a navštěvovalo je 272 744 účastníků. V roce 2016/2017 bylo zaregistrováno 321 středisek volného času a nahlášených bylo 296 248 účastníků. Z toho bylo 75,9 % žáků a 13% dětí. Během pěti sledovaných let počet účastníků roste. Zvýšil se o 10,4 %. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2012a, online)

Dům dětí a mládeže se řídí nezbytnou pedagogickou dokumentací, která je důležitá pro jeho chod a činnost:

- **Roční plán činností** – každý nový školní rok je roční plán sestavován na základě podkladů od pracovníků, ředitelem a projednáván pak se zřizovatelem domu dětí a mládeže. V plánu lze například nalézt seznam zájmových kroužků či jiných útvarů, zaměření činností, nabídku akcí a táborů atd.
- **Deníky zájmových kroužků či jiných útvarů** – deník je určen pro vedoucího zájmového útvaru, kam se zapisuje plán činností a docházka účastníků.
- **Přihlášky členů** – k zúčastnění kroužku či jiného zájmového útvaru je zapotřebí přihláška s podpisem zákonného zástupce u zájemců mladších 18 let.
- **Provozní řád** – vydává ho ředitel domu dětí a mládeže. Účastníci musí být s provozním řádem vždy seznámeni. Členové kroužků se po obeznámení zapisují do deníku.

- **Organizační řád**
- **Jednací protokol** – je to kniha došlé a odeslané pošty
- **Zápisy z veškerých porad**
- **Personální dokumentace**
- **Dokumentace letních a zimních táborů**
- **Knihy úrazů** (Pávková, 2008)

2.2 Mateřské centrum

Další možností zařízení, která nabízejí společné aktivity pro děti a rodiče, jsou mateřská centra. Mateřská centra lze také znát jako rodičovská centra, která mají vhodný prostor pro rodiče na mateřské dovolené s jejich dětmi a tráví tam společný čas vhodnými aktivitami. První mateřské centrum bylo založeno v roce 1993 v Praze známé jako YMCA. Často mateřská centra zřizují právě matky, které jsou zrovna na mateřské dovolené. (Paloncyová, 2011)

Po dlouho neoficiálně trvající spolupráci mateřských center v roce 2002 vznikla Síť pro rodinu neboli Síť mateřských center. Úkolem je sjednocovat mateřská centra, pozitivně podporovat hodnoty rodin, posilovat mateřskou a otcovskou roli v dané společnosti, právní ochranu rodiny, zdravý životní styl. Dále jde o snahu mapovat aktivity všech svých členů, mapují se trendy v péči o rodiny, týkající se i zahraničních rodin a sdílí možnosti a nápady mezi mateřskými centry. Dnes Síť pro rodinu sdružuje 261 mateřských center. (Síť pro rodinu, c2009-2022, online)

Do zařízení může přijít s dítětem, jak matka, tak i otec či prarodiče. Mateřská centra často rodičům s dětmi nabízejí:

- Sportovní, hudební, výtvarné, vzdělávací a další zájmové aktivity
- Plavání pro kojence a batolata
- Jednodenní, vícedenní či průběžné akce
- Prostor pro rodiče k výměně názorů a výměnu zkušeností
- Poradenství
- Občasné hlídání dítěte

(Oprailová, 2016)

U dítěte, které navštěvuje mateřské centrum, často dochází k postupnému zvýšení fyzického rozvoje, ke zdokonalování pohybových činností a k navazování sociálních kontaktů s dětmi, ale i s dospělými.

Hlavním cílem mateřských center je upevnění vztahů mezi rodičem a dítětem a umožnit dítěti navázat kontakt mezi vrstevníky.

Na podporu fungování rodiny poskytují mateřská centra také nekomerční služby, jako jsou volnočasové aktivity pro rodiny s dětmi. Tím máme na mysli například centra pro rodiny, dobrovolné neziskové organizace nebo zájmové sdružení. (Oprailová, 2016)

2.3 Plavecké centrum

Vodu lze vnímat jako jeden ze živlů, který je spjat se životem jedince. V těle matky se plod vyvíjí ve vodním prostředí, a pokud je dodrženo několik pravidel, může se novorozenec s láskou a oblibou do vody vracet zpět. Je známo, že děti mají k vodě vřelý a přirozený vztah. (Čechovská, 2007)

Rodiče řadíme k základním činitelům, kteří mají možnost kladně ovlivnit vztah svého dítěte k vodě a rozvíjet tak jejich schopnosti a dovednosti již od brzkých chvil jejich narození.

Ke zdravému životnímu stylu neodmyslitelně spadá starání se o své zdraví a o kvalitu svého života a do toho v posledních letech se prosadilo i plavání s dětmi již od útlého roku. (Čechovská, 2007)

Plavecká centra často nabízejí aktivity ve vodě, které jsou vhodné pro malé děti, často se to nazývá jako kojenecké či baby plavání.

Obsahem plavání pro nejmenší bývají tyto aktivity:

- Dýchání do vody
- Splývání ve vodě
- Potopení hlavy
- Padání či skákání do vody (Těthalová, 2019)

Plavecké pomůcky jako jsou destičky, pásy, žížaly a další se používají, až když se zvládnou děti pohybovat samy. Obvykle to bývá u dětí od 2,5 roku, kdy předtím absolvovaly miminkovské plavání. (Těthalová, 2019)

Pro tak malé děti je důležité zvolit vhodnou formu a obsah. Nejčastější variantou, kterou nabízejí plavecká centra je skupinová výuka ve dvojici. Aktivit se účastní větší počet rodičů a dětí, které vede jeden pedagog (vedoucí). Skupinová forma může mít mnoho výhod:

- Rodiče se mohou potkávat s jinými rodiči, se kterými mohou konzultovat svou životní situaci.

- S docházením s dětmi na plavecká cvičení se mámy mohou společensky scházet, a to pomáhá k předcházení sociální deprivaci, která často vzniká na mateřské dovolené.
- Plavání je pohybová aktivita, která má vysokou zdravotní účinnost. Slouží jako celoživotní prostředek pro podporu zdraví. (Čechovská, 2007)

Plavecká centra bývají velice finančně náročná, ať už z hlediska investic či provozu. Zde záleží, kdo je investorem. Pokud investorem je město a pro své občany chce dostupnou službu, tak většinou město dotuje rozdíl mezi náklady za provoz a příjmy. V případě, že provozovatel chce minimalizovat ztráty, účtuje vyšší ceny. (Vrana, 2015, online)

2.4 Sokol

Je to tělovýchovná a sportovní organizace, která má velkou a nejdější tradici. Byl založen v roce 1862 a za iniciátory jsou považováni Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Při zakládání Sokola šlo o správný tělesný, duševní i morální vývoj osobnosti a v nejlepším případě o zdravý, všestranný a vyspělý národ. Ve sdružení Sokol probíhalo tělesné cvičení, vzdělávací a osvětová činnost. (Pávková, 2008)

Sokol nabízí program, který obsahuje sportovní, pohybové, kulturní a společenské aktivity, které probíhají v jednotách tělovýchovy. Všichni účastníci (cvičitelé, trenéři, cvičenci a ostatní) vytvářejí prostředí, které vede k(e):

- správnému mravnímu postoji sokolství.
- správnému a čestnému jednání
- aktivnímu způsobu života
- samostatnosti a pomáhání ostatním (Sokol, c2022a, online)

Jeden z možných programů Sokola je sportovní všestrannost. Program je vhodný pro zájemce jakéhokoliv věku, kteří nemají zájem o sport na vrcholové úrovni, ale zajímají se o sport, mají z pohybu radost a chtějí rozvíjet své pohybové dovednosti a scházet se s vrstevníky. Čím dříve je dítěti umožněn rozvoj pohybových dovedností, tím má větší šanci k zapojení do výkonnostního sportu. Sportovní všestrannosti se mohou věnovat již děti od 2 let za pomoci jejich rodičů. Program obsahuje různorodé činnosti vhodné pro děti raného věku. Jsou to například:

- pohybové hry
- základy gymnastiky

- cvičení s náčiním a s nářadím
- taneční průprava
- atletika
- netradiční hry
- jóga a další (Sokol, c2022b, online)

Proto, aby jedinec mohl cvičit v organizaci Sokol, musí se stát jeho členem. Po zaplacení členského příspěvku získává jedinec doklad o členství s vylepenou platnou spolkovou příspěvkovou známkou na příslušné období. Existuje tzv. Všesokolský slet, což je společenská akce, kdy se se schází Sokolníci z celého světa. Poslední Slet byl v roce 2018, který proběhl v pražském Edenu a zúčastnilo se ho 15 000 cvičenců. (Sokol, c2022c, online)

2.5 Hudební škola YAMAHA

Předchozí podkapitola se zabývala organizací, která se věnuje sportovním aktivitám. Hudební škola YAMAHA – již z názvu je patrné, že jde o zařízení, které zasvěcuje zájemce do světa hudby. Cílem organizace je probudit u dětí nenásilnou hravou formou zájem o hudbu a rozvíjet tak hudební jejich schopnosti.

Hudební činnosti, které hudební škola YAMAHA využívá, se dělí na:

- pěvecké
- poslechové
- instrumentální
- hudebně pohybové.

(Sedlák, Váňová, 2013)

Výuka v hudební škole YAMAHA se inspirovuje několika principy:

- Je dobré klást důraz na hudební vývoj u dětí, protože společně se zájmem hudby se rozvíjí i mateřská řeč.
- Důležitou součástí je výuka ve skupině. Děti se mohou učit jeden od druhého.
- Podpora kreativity. Výuka zahrnuje dostatečný prostor pro improvizaci, kreativitu a individualitu. (YAMAHA, c2022a, online)

Hudební školu YAMAHA navštěvuje prakticky 600 000 žáků po celém světě. Výuka je nabízena dětem již od 4 měsíců, mládeži, dospělým i seniorům. Nás zajímá nabídka pro ty nejmenší. Od 4 měsíců do 1,5 roku je v hudební škole nabízen program **Robátka**. Jde o první krůčky objevující svět pomocí hudby. Využívají se zde básničky,

písničky, hraní na hudební nástroje. Děti se programu účastní za doprovodu rodičů. (YAMAHA, c2022b, online)

Další nabízející program se jmenuje **První krůčky k hudbě**, které jsou vhodné od 1,5 roku do 4 let za doprovodu rodiče. K tomu navazuje program pro děti od 4 do 6 let **Rytmické krůčky**, které jsou též za doprovodu rodiče. Dětem a rodičům je nabídnuto zpívání, rytmické cvičení, hudebně – pohybové hry, základy na zobcovou flétnu, hraní na melodické nástroje a další. (YAMAHA, c2022c, online)

Pro děti od 4 do 5 let má škola připraven další program **Junior Music Course**. Hlavním cílem je, aby děti zvládaly základní hudební elementy jako je melodie, rytmus a harmonie. Rozvíjely hudební citění a naučily se zpívat, hrát na klávesový nástroj, přečíst noty atd. Děti pak pokračují dalšími možnostmi, které se konají již bez doprovodu rodičů. (YAMAHA, c2022d, online)

3 Pracovníci organizací volnočasových aktivit

Poslední kapitola teoretické části je věnována zaměstnancům, kteří pracují ve volnočasových zařízeních. Pracovníky volnočasových zařízení rozdělujeme na:

- pedagogické
- nepedagogické

Do nepedagogické skupiny můžeme zařadit zaměstnance, kteří zabezpečují chod organizace. Jsou tím na mysli například administrativní pracovníci, údržbáři, zaměstnanci zabezpečující služby a stravování. Pro naši práci je důležité vysvětlit především pojem pedagogický pracovník.

Pedagogický pracovník je v České republice legislativně ustanoven v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Ten, kdo vykonává přímou pedagogickou činnost a je zaměstnáván ve školských či jiných zařízeních, které vykonávají činnost školy, je v zákoně brán jako pedagogický pracovník. Do přímé pedagogické činnosti řadíme přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně – pedagogickou nebo přímou pedagogicko – psychologickou činnost. (Bendl, 2015)

Pro vykonávání funkce pedagogického pracovníka je požadována určitá kvalifikace:

- plná způsobilost k právním úkonům
- odborná kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost
- bezúhonnost
- zdravotní způsobilost

(Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

Pedagogičtí pracovníci jsou podle zákona rozděleni do několik kategorií: učitel, pedagog volného času, asistent pedagoga, vychovatel, trenér, speciální pedagog, psycholog, pedagog, který pracuje v zařízeních pro další vzdělávání pedagogů a pedagogický pracovník jako vedoucí. (Bendl, 2015)

3.1 Ředitel volnočasových zařízení a pedagog volného času

Za správu a řízení volnočasových zařízení nese zodpovědnost ředitel, který spadá do samostatné kategorie pedagogických pracovníků, a to do kategorie vedoucí pedagogický pracovník. Podle zákona je po řediteli požadována odborná pedagogická kvalifikace

a také jistá praxe na příslušném stupni či typu školského zařízení. Ovšem ředitelé školských zařízení musí mít vzdělání i v oblasti školského managementu. (Bendl, 2015) Ředitel ve volnočasových zařízeních má povinnost celoročně vést alespoň jeden volnočasový útvar a splňuje alespoň 2 hodiny týdně přímé výchovné činnosti. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

Jeden z nejčastějších pedagogických pracovníků organizací nabízejících volnočasové aktivity jsou pedagogové volného času. Podle zákona řadíme pedagoga volného času do kategorie vychovatel. Pedagogové ve střediscích volného času vedou výchovnou činnost při kroužcích, příležitostných akcích, letních a zimních táborech a různých soutěžích. V průměru je pro pedagoga volného času určeno vést minimálně 6 hodin týdně přímé výchovné činnosti za jeden kalendářní rok. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

Pedagogové volného času se mimo svou přímou pedagogickou činnost účastní i přijímacího řízení dětí do konkrétního zájmového útvaru, jsou nápomocni zejména při vyplňování přihlášek a ověřování správnosti vyplněných údajů.

Po pedagogovi, který pracuje ve volnočasových zařízeních, jsou často žádány tyto dovednosti:

- být schopný zorganizovat nabídku volnočasových aktivit
- orientovat se v oblasti pedagogických zásad a metodiky týkající se vedení činností ve volném čase
- umět činnosti vhodně zařadit
- být komunikativní
- mít ekonomické znalosti, umět dobře ekonomicky vyhodnotit danou akci
- být schopný spolupracovat s veřejností
- jako interní pedagogický pracovník umět zajistit veškerý požadovaný servis pro externí pracovníky, kteří vedou zájmové kroužky. (Pávková, 2008)

Pedagogové volného času, kteří pracují na plný úvazek, mají pracovní dobu 40 hodin týdně, kterou si mohou vzhledem k sezonnímu charakteru činností nerovnoměrně rozvrhnout. U těchto zaměstnanců se žádá odborné středoškolské, vyšší odborné či vysokoškolské vzdělání. (Pávková, 2008)

3.2 Další možní zaměstnanci ve volnočasových zařízeních

Dalšími možnými pracovníky ve volnočasových zařízeních jsou externí pracovníci, kteří vedou zájmové kroužky či jiné útvary. Ředitel volnočasových zařízení s nimi uzavírá dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti. Interní pedagogičtí pracovníci včetně ředitele zajišťují externím pracovníkům vhodné podmínky pro chod zájmových činností. (Pávková, 2008)

Asistenti pedagoga jsou dalšími možnými pracovníky ve volnočasových zařízeních. Nejčastěji jsou potřební pro jedince, kteří mají určitý typ zdravotního či sociálního znevýhodnění. Jako asistent pedagoga může pracovat osoba se základním vzděláním se získaným kvalifikačním kurzem zaměřený na pedagogiku a psychologii. (Bendl, 2015)

Ředitel také příležitostně zaměstnává do volnočasových kroužků trenéry, kteří svou odbornost prokazují osvědčením o absolvování trenérského kurzu - tzv. osvědčení trenéra. Příkladem může být trenér juda či tance. V plaveckých centrech či v tělovýchovných zařízeních jsou pak zapotřebí plavčíci, cvičitelé, kteří rovněž prokazují svou kvalifikaci osvědčením o absolvování příslušného kurzu.

V hudebních školách mohou vyučovat učitelé, kteří absolvovali obor učitelství pro základní umělecké školy. Pokud ředitel školy rozhodne, tak dále může děti také vyučovat ten, kdo je nebo byl hudebním umělcem, ale nemá potřebné vzdělání. Je mu uznaná kvalifikace předmětů, které odpovídají uměleckému zaměření umělce. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2022b, online)

Existuje i řada tzv. mimoškolních edukátorů, k nimž patří lektori, mentori, tutoři, animátoři nebo koučové, kteří mohou ve volnočasových zařízeních vykonávat zájmovou činnost. (Bendl, 2015)

Na zimní lyžařské tábory je zapotřebí mít zajištěného lyžařského instruktora, který absolvoval základní kurz instruktorů lyžování.

V neposlední řadě při různých akcích či táborech ve volnočasových zařízeních je zapotřebí zdravotník. Může to být fyzická osoba, která:

- získala způsobilost k výkonu zdravotnického povolání (lékař, všeobecná setra, porodní asistentka, zdravotní záchranář)
- absolvovala kurs první pomoci – zdravotník zotavovacích akcí
- student oboru všeobecné lékařství po úspěšném ukončení třetího ročníku (Horných a kolektiv, 2017)

4 Výzkumné šetření

V rámci další kapitoly věnuji pozornost základním zásadám, které jsou nezbytné k vypracování empirické části bakalářské práce.

Výzkum je zaměřen na dva typy volnočasových zařízení, která nabízejí společné aktivity pro rodiče s dětmi do čtyř let věku, dům dětí a mládeže, mateřské centrum. Obě tato zařízení poskytují širší nabídku volnočasových aktivit zaměřenou právě na výše uvedenou skupinu dětí.

4.1 Stanovení cílů výzkumu

Cílem práce je analyzovat nabídku společných zájmových aktivit pro rodiče s dětmi do čtyř let věku z pohledu organizátorů. Jde o snahu zjistit, jaké jsou možnosti společných volnočasových aktivit pro tuto skupinu dětí. Pomocí kvalitativního šetření prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů rozebírám možné společné aktivity pro rodiče s dětmi a celkový průběh činností v zařízeních z pohledu organizátorů aktivit.

Věřím, že poznatky získané tímto průzkumem budu moci využít ve své další pedagogické činnosti v konkrétním volnočasovém zařízení, kde pracuji. Údaje by mohly zajímat také rodiče, či ostatní organizátory aktivit ve volnočasových zařízeních.

4.2 Konceptuální rámec

Konceptuální rámec je podle publikace od Švaříčka a Šed'ové „*systém konceptů, předpokladů, očekávání a teorií, které stojí u vstupu do výzkumného šetření.*“ (Švaříček, Šed'ová, 2014, str. 64) Zahrnuje výzkumný problém, klíčové koncepty.

Vědecko výzkumným problémem mé práce je zjistit:

Jakým způsobem probíhají zájmové aktivity pro děti ve věku do čtyř let s rodiči?

Jako klíčové koncepty zde uvádím: Analyzovat, volnočasové aktivity, rodiče, společně trávený čas rodiče a dítěte, organizátoři volnočasových aktivit.

Analyzovat

Slovo analyzovat znamená provádět, provést rozbor, analýzu něčeho. (Kraus, 2005) V práci to znamená provést rozbor možné nabídky společných aktivit pro rodiče s dětmi do čtyř let věku ve volnočasových zařízeních.

Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity jsou vnímány jako činnosti, které se dějí v době volného času jedince. Tyto aktivity jsou podpořeny vnitřní motivací, jež v nás vyvolávají radost. (Poddaná, 2020) Ve starší odborné publikaci se píše o volnočasových aktivitách jako o činnostech, o kterých si jedinec ve svém volném čase rozhoduje sám na základě svých pocitů, zájmů a nálad. (Sak, 2003) Lze říci, že jsou to aktivity ve volném čase, které poukazují na zájmy a nadání dětí i dospělých.

Rodiče

Rodičem se tradičně společně stávají muž a žena. Muž a žena se rodiči stávají od narození dítěte, pokud, jak jsem již uvedla, jde o tradiční způsob. Jinými slovy rodič je člověk, který má za dítě rodičovskou odpovědnost, což znamená, že vůči dítěti má jistá práva a povinnosti. Rodič je zodpovědný za péči o dítě, jeho ochranu, za všestranný vývoj, vzdělání a výchovu. Povinností a práv za dítě se nelze svévolně vzdát. O zbavení rodičovských práv a povinností rozhoduje soud.

Zkušenosti a citové klima, které dítě získává ve svém raném období v rodině má velký význam pro rozvoj jeho osobnosti. Postoje, city a způsoby chování rodičů dítěte neodmyslitelně působí na dítě a jeho vývoj. (Weikert, 2008)

Společně trávený čas rodiče a dítěte

Společně trávený čas rodiče a dítěte je čas, při kterém se rodiče věnují pouze dítěti. Každý si je vědom, že rodina zásadně ovlivňuje život dítěte. Je důležité, aby se dítě cítilo bezpečně a mělo v rodičích oporu. Aby cítilo, že není stranou rodinného dění, že rodiče jsou tu pro něj. Existuje řada možností, jak příjemně a smysluplně trávit s dětmi volný čas a podporovat tak jeho zdravý rozvoj. Jednou z možností již v ranném věku je navštěvování volnočasových aktivit v zařízeních, která tyto aktivity nabízejí.

Organizátoři volnočasových aktivit

Jsou kvalifikovaní zaměstnanci těchto zařízení – vedoucí, vychovatelé, animátoři či organizátoři. Jsou spoluvůrci kvalitně tráveného volného času dětí a mají rozhodující vliv na oživení volného času. Záleží na nich, do jaké míry se jim podaří získat zájem dětí o nabízené aktivity.

4.3 Definování výzkumných otázek

V další fázi je důležité si zvolit výzkumné otázky, které jsou pro praktickou část bakalářské práce klíčové. Výzkumné otázky se snaží pomoc přiblížit výzkumnou část

práce, aby výsledky korespondovaly se stanovenými cíli. Stávají se ukazateli, jak správnou cestou výzkum vést. (Švaříček, Šed'ová, 2015)

Praktická část má zvolenu jednu hlavní výzkumnou otázku, která je dále rozdělena na další specifické podotázky a k nim přiřazené tazatelské otázky.

Hlavní výzkumná otázka (HVO): Jakým způsobem jsou realizovány aktivity pro rodiče s dětmi do čtyř let věku ve vybraných volnočasových zařízeních?

DVO 1– Jaké aktivity Vaše zařízení nabízí pro děti s rodiči?

TO 1 – Jakou nabízí Vaše zařízení pravidelnou nabídku pro rodiče s dětmi?

TO 2 – Jaké druhy činností se objevují při pravidelné nabídce pro rodiče s dětmi?

TO 3 – Jak dlouhou dobu trvají činnosti při pravidelné nabídce?

TO 4 – Jaké další možnosti jsou ve Vašem zařízení nabízeny rodičům s dětmi?

TO 5 - Co při aktivitách ve Vašem zařízení děti rozvíjejí?

TO 6 – Jaké jsou podmínky pro nástup do Vašeho zařízení?

DVO 2- Co nebo kdo ovlivňuje nabídku volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi?

TO 7 - Na co se nejvíce hledí při utváření nabídky volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi?

TO 8 – Jak moc velkou roli hraje finanční situace rodičů při zúčastnění činností pravidelné nabídky?

TO 9 – Jaká je kapacita zúčastněných při volnočasových aktivitách?

TO 10 – Jaké jsou podle Vás klíčové body, při kterých se rodiče rozhodnou zúčastnit se s dětmi pravidelné nabídky?

DVO 3 - Dílčí otázka – Kdo je účastníkem volnočasových aktivit?

TO 11 – Jak se mohou rodiče dozvědět o nabízejících aktivitách pro rodiče s dětmi?

TO 12 – Jaké zkušenosti máte s návratem rodičů s dalším potomkem?

TO 13 – Kdo s dítětem společné aktivity nejčastěji navštěvuje?

TO 14 – Jakou roli hraje při aktivitách s dítětem rodič?

TO 15 – Co dětem a jejich rodičům společné aktivity přinášejí?

TO 16 – Jaké máte zkušenosti při aktivitách pravidelné či nepravidelné nabídky s dětmi s výchovnými etopedickými či jinými zdravotními problémy?

TO 17 – Jak pak přizpůsobujete činnosti, když se ve skupině objeví dítě s etopedickými či zdravotními problémy?

DVO 4 – Jakou roli hraje vedoucí volnočasových aktivit?

TO 18 – Co všechno při aktivitách s rodiči a dětmi takový vedoucí dělá?

TO 19 – Podle jakých podmínek plánuje vedoucí aktivity pro děti s rodiči?

TO 20 – Jaké vzdělání je u Vás potřeba k vedení aktivit pro děti s rodiči?

TO 21 – Jaké je další možné vhodné vzdělávání při vedení aktivit pro rodiče s dětmi?

4.4 Rozhodnutí o metodách

V další kapitole lze nalézt rozhodnutí o výběru metod. Zahrnuje:

- rozhodnutí o vzorku
- výběr metod sběru dat

4.4.1 Výzkumný vzorek

V názvu bakalářské práce je předesláno, že výzkumný vzorek budou tvořit organizátoři volnočasových aktivit ve volnočasových zařízeních. Pro praktickou část bakalářské práce byly zvoleny pouze dva typy volnočasových zařízení z důvodu širší nabídky volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi do čtyř let věku. Pro výzkum byli vybráni tři pedagogičtí pracovníci, kteří pracují ve třech různých domech dětí a mládeže a tři pedagogičtí pracovníci ze tří různých mateřských center.

4.4.2 Výběr metody sběru dat

Pro výzkumnou část bakalářské práce bylo zapotřebí si zvolit vhodnou metodu, která zajistí dostatečný sběr dat. Při kvalitativním způsobu výzkumu byla vodítkem metoda rozhovoru. Podle autorů Švaříčka a Šed'ové je rozhovor definován: „*Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Používá se pro něj i označení hloubkový rozhovor. Jedná se o nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek.*“ (Švaříček, Šed'ová, 2014, str. 159) Při hloubkovém rozhovoru jsou tedy prozkoumávány členové určité sociální skupiny v určitém prostředí. Cílem je pomocí otevřených otázek porozumět pohledu dané skupiny lidí. Jeden ze základních principů kvalitativního výzkumu je zachytit výpovědi v jejich přirozené podobě, což umožňuje právě hloubkový rozhovor. Hloubkový rozhovor se může dělit na dva hlavní typy a to na:

- polostrukturovaný rozhovor
- nestrukturovaný nebo narativní rozhovor – tento rozhovor může mít připravenou pouze jednu předem připravenou otázku a na zbylé otázky se badatel dotazuje na základě informací, které zkoumaný účastník poskytne. (Švaříček, Šed'ová, 2014)

V rámci sběru dat byla v kvalitativním šetření zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, a to na základě výše stanoveného vědecko – výzkumného problému a výzkumné otázky. Celý rozhovor vycházel z předem připraveného seznamu témat a otázek, a pokud by bylo potřeba, bylo možné se dotazovat. Rozhovorů se zúčastnilo šest

pedagogických zaměstnanců ze šesti volnočasových zařízení, kteří se věnují aktivitám pro rodiče a děti ve věku do čtyř let.

4.5 Sběr dat

Vybráni byli tři zaměstnanci z domů dětí a mládeže a tři zaměstnanci z mateřských center. Do empirické části práce byli zvoleni respondenti s bohatou zkušeností se zkoumaným jevem, respondenti s dlouholetou praxí ve volnočasových zařízeních nabízející aktivity pro rodiče s dětmi do čtyř let věku. Snahou tak bylo zajištění validity neboli pravdivosti výzkumu. Respondenti souhlasili s poskytnutím rozhovoru a předem byli obeznámeni s nahráváním rozhovoru na záznamové zařízení, čímž byla opět snaha o zajištění etické dimenze. Reliabilita neboli spolehlivost byla zajištěna pečlivým přepisem nahrávek rozhovorů. Ze získaných dat z rozhovorů byly vytvořeny kódy a poté kategorie.

Poslední možným konceptem kvality je zobecnitelnost, kterou lze také pojmenovat jako přenositelnost nebo aplikovatelnost. Snahou bylo zajistit ji popisem konkrétní situace a srovnáním s jinými kontexty.

4.5.1 Charakteristika respondentů

Respondentka (R1) je pedagogický zaměstnanec ve volnočasovém zařízení domu dětí a mládeže. V tomto zařízení pracuje dvanáct let, deset let vede a pořádá volnočasové aktivity vhodné pro rodiče a děti do věku čtyř let. Respondentce je padesát let.

Respondentka (R2) pracuje v domě dětí a mládeže jako pedagog volného času. Je jí třicet let. Vystudovala vyšší odbornou pedagogickou školu, obor předškolní a mimoškolní pedagogika. Nastoupila do tohoto zařízení s představou, že povede zájmové kroužky pro děti od 1. třídy. Avšak z důvodu odchodu kolegyně musela přebrat její kroužky, určené pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let. Práce se jí zalíbila natolik, že připravuje společné aktivity pro rodiče s dětmi již pátým rokem.

Respondentka (R3) pracuje jako pedagog volného času v domě dětí a mládeže. V zařízení pracuje osm let, v předchozím zaměstnání pracovala sedmnáct let rovněž v domě dětí a mládeže. Z důvodů změny bydliště musela změnit místo zaměstnání. Respondentce je 47 let a práce s dětmi a rodiči ji nesmírně baví a naplňuje.

Respondentka R (4) pracuje v mateřském centru pět let. Mateřské centrum navštěvovala nejprve jako rodič se svým dítětem. A o rok později jí byla nabídnuta pozice vedoucí kroužku pro rodiče s dětmi. Respondentce je čtyřicet let.

Respondentka R (5) pracovala pět let v domě dětí a mládeže a nyní při mateřské dovolené pracuje v mateřském centru, kde vede aktivity pro děti a rodiče. Je jí třicet sedm let. V domě dětí a mládeže vedla rovněž kroužky, které byly určené pro rodiče s dětmi do čtyř let, takže má značné zkušenosti v této volnočasové aktivitě.

Respondentka R (6) pracuje v mateřském centru též jako maminka na mateřské dovolené. Jako vedoucí kroužku pro rodiče s dětmi do čtyř let jej vede již šest let. Respondentce je 29 let. Práce s dětmi se jí líbí a je ráda, že může do aktivit zapojit i své dítě.

4.6 Výsledky výzkumného šetření

Tato kapitola je věnována zpracování získaných informací a interpretaci výsledků šetření získaných na základě metody polostrukturovaných rozhovorů. Prostřednictvím respondentů bylo uskutečněno šest rozhovorů. Všechny rozhovory byly kódovány, z nich byly vytvořeny čtyři kategorie, které souhlasily s počtem dílčích výzkumných otázek. Pro přehlednost byla na začátek této kapitoly vložena tabulka s kategoriemi a kódy (Tabulka č.1), které spadají pod danou dílčí výzkumnou otázku. Zpracování a vyhodnocení získaných informací bylo provedeno následně v závěrečné zprávě. V příloze lze nalézt ukázkou z jednoho z rozhovorů.

Tabulka č.1 - Výsledky výzkumného šetření

Dílčí výzkumná otázka (DVO)	Kategorie	Kódy
DVO 1: Jaké aktivity Vaše zařízení nabízí pro děti s rodiči?	Nabídka	Nabídka kroužků, činností a akcí Doba trvání Rozvoj Povinnosti
DVO 2: Co nebo kdo ovlivňuje nabídku volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi?	Vhodnost	Podmínky Finance Počet účastníků Výhody

DVO 3: Kdo je účastník volnočasových aktivit?	Rozhodující faktor	Informace Návrat Rodinný příslušníci Iniciativa Možná účast dětí s problémy Přístupnost
DVO 4: Jakou roli hraje vedoucí volnočasových aktivit?	Požadavky	Podpora Vhodné podmínky Vzdělání

DVO 1: Jaké aktivity Vaše zařízení nabízí pro děti s rodiči?

Kategorie č.1- Nabídka

Kódy: Nabídka kroužků, činností a akcí

Doba trvání

Rozvoj

Povinnosti

První kategorie byla nazvána „Nabídka“, protože podle dílčí otázky a podle kódů se se jedná o nabídky kroužků a akcí. Nabídka má stanovenou určitou dobu trvání a určité dané povinnosti, při nabídce dochází k žádanému rozvoji.

Všechny respondentky potvrdily, že volnočasová zařízení, ve kterých pracují, nabízí pravidelnou nabídku aktivit. Respondentky č. 1,2,3, které jsou z domů dětí a mládeže nabízejí menší nabídku než respondentky z mateřských center. Nabídka je pro závěrečnou zprávu výzkumného šetření klíčová, a proto jsou uvedeny všechny možné nabídky.

Respondentka č. 1 a její zařízení nabízí: „Pro rodiče s dětmi nabízíme 4 kroužky pro rodiče s dětmi do 4 let. A to „Cvičení s písničkou“, což je kroužek pro rodiče s dětmi od 1 do 3 let. Ten pro velký zájem máme dvakrát do týdne. Dále „Keramika“ pro rodiče s dětmi od 3 let. Dále kroužek „Tvoříme s dětmi“, to je kroužek vhodný pro děti již od 1 roku až do 6 let.“

Respondentka č. 2, její zařízení nabízí: „Kroužek „Klubičko I.“, což je kroužek pro děti od 1 do 2 let, kde jsou dětem nabízeny pohybové, výtvarné a hudebně pohybové

činnosti. Dále „Klubíčko II. a III.“, což je kroužek od 2 do 4 let. A v neposlední řadě nabízíme dětem „Cvičení rodičů s dětmi“ pro děti od 2 do 4 let.“ Respondentka č. 3 tvrdí, že v jejich zařízení nabízejí pro rodiče s dětmi kroužek „Klubíčko“ pro děti od 3 do 4 let. Na kroužku se děti s rodiči učí pohybovým činnostem pomocí básniček, písniček, různých cviků. Další možností je kroužek „Pramínek I. nebo II.“ pro děti od 2 do 4 let. Na kroužcích děti s rodiči společně malují, tvoří, hrají si, cvičí, zpívají a tancují.

Respondentka č. 4 uvedla největší nabídku aktivit pro rodiče s dětmi. Uvedla: „Nabízíme celkem 8 kroužků, které navštěvují společně rodiče s dětmi. „Cvičení kojenců a batolat“ pro děti od 3 do 18 měsíců. Dále „Výtvarnou dílnu“, která je určena pro rodiče s dětmi od 2 do 4 let. Dále mají možnost navštěvovat kroužek „Šikovné ručičky“, což je kroužek pro děti od 3 do 6 let, který opět navštěvují s rodiči. Také máme ještě kroužek „Malý šikula“, což je kroužek pro děti od 4 do 7 let a tam rodič může, ale nemusí přijít s dítětem, Většinou chodí rodiče se 4letými dětmi. Dále hudební kroužek „Matýsek“, který je vhodný pro děti od 3 do 6 let. Další možností je „Cvičení s kočárky“, což je kroužek pro děti a rodiče od 0–2 let. Dále kroužek „Tabáta s Martinou“, což je cvičení rodičů s dětmi od 0–4 let. Rodiče ještě mohou navštěvovat „Cvičení dětí“, což je kroužek pro rodiče s dětmi od 1 do 3 let. A v poslední řadě kroužek „Angličtina hravě“ pro děti od 3 do 6 let, kde také mohou chodit děti s rodiči.“

Respondentka č. 5 též zmiňuje několik možností. Kroužek „Pohádkohrátky“ pro děti od 2 do 3 let, kde hravou formou pomocí různých pohádek se děti učí novým věcem. Zábavnou formou cvičí, hrají na hudební nástroje, zkouší hrát malé divadélko atd. Kroužek „Matlánky“ pro děti od 2 do 3 let. Děti jsou zde vedeny k výtvarným činnostem. Kroužek „Žabičky“ rovněž pro děti od 2 do 3 let. Děti na kroužku cvičí, tančí, učí se básničky, říkanky atd. Kroužek „Tygřáci“, což je kroužek pro děti a rodiče od 18 do 24 měsíců a ještě kroužek „Berušky“, což je též kroužek pro děti a rodiče od 18 do 24 měsíců.

Respondentka č. 6 uvedla: „V našem zařízení máme „Mimiklub“, což je program pro děti do 1 roku, hraní, zpívání, říkanky, poznávání světa i volná hra a navazování přirozených sociálních kontaktů.“ Starším dětem je určen kroužek „Malý výtvarník“ pro děti od 3 do 4 let. Kroužek „Hrátky s Batolátky“ sdílí děti od 1 do 3 let spolu se svými rodiči. Aktivity v kroužku vedou k prohlubování sociální vazby mezi rodičem a dítětem včetně rozvoje hrubé motoriky a koordinace pohybů dítěte. Další možností je kroužek „Minipracovna Montessori“, který je určen dětem ve věku od 2 do 5 let v doprovodu dospělé osoby. Práce v prostředí Montessori umožňuje dítěti individuální rozvoj podle

vlastních potřeb, dispozic a zájmů, zachovává vysokou míru sebeúcty dítěte a rozvíjí jeho sebeřízení přirozenou cestou.“

Pouze dvě respondentky uvedly, že v jejich zařízení nabízejí aktivity pro děti mladší jednoho roku. Již zmíněná respondentka č. 4 a respondentka č. 6.

Z výpovědí respondentek je zřejmé, že nabídka v obou typech zařízení nabízí činnosti, které jsou zaměřené do více oblastí, jež rozvíjejí osobnost dítěte. Respondentka č. 3 tvrdí, že: *„Při pravidelné nabídce pro děti s rodiči jsou nabízeny pohybové, hudebně pohybové a výtvarné činnosti.“* Totéž uvádějí i ostatní oslovené respondentky.

Čím jsou děti mladší, tím rychleji klesá jejich pozornost. Šetření u 3 respondentek zaznamenalo maximální trvání kroužku po dobu 1 hodiny. Jako příklad byla vybrána respondentka č.5, říká: *„Kroužky, které nabízíme pro rodiče s dětmi do 4 let jsou kroužky, které trvají 45–60 minut, přičemž všechny již zmíněné kroužky se konají vždy v dopoledních hodinách.“*

Všechny tři respondentky jsou ze zařízení mateřská centra. Další tři respondentky, které pracují v domech dětí a mládeže, mají kroužky trvající i déle než 60 minut, avšak respondentka č. 2 dodává: *„Ne všechny děti udrží pozornost po celou dobu aktivity. Proto jim jsou nabízeny i další, spíše relaxační činnosti – hraní s hračkami, skluzavka, tunel. V průběhu aktivit se mohou kdykoliv k původní činnosti do skupiny vrátit.“*

Všechny respondentky potvrdily, že v jejich zařízeních nabízejí rodičům a dětem kromě standardních kroužků i různé jednorázové akce. Respondentka č. 1 uvedla jako příklad, citují: *„Každý rok jsou pořádány akce, kterých se mohou zúčastnit i rodiče s dětmi. V letošním roce byly naplánovány akce - Pouštění draků, Putování za zvířátky, Dopolední tvoření pro rodiče s dětmi – tato akce se koná každý měsíc pro děti od 1 do 6 let. Dalšími akcemi jsou pak Vánoční dílničky, Putování za Mikulášem, andělem a čertem, Stavíme sněhuláka, Uklízíme naše město, Velikonoční soutěže pro děti, Čarodějnice, Den dětí.“*

Kromě zařízení, v nichž pracují respondentky č. 1 a č. 2 je dětem a rodičům nabízena tzv. „hernička“ pro děti a rodiče. Respondentka č. 5 o ní mluví takto: *„Pro rodiče s dětmi nabízíme volnou herničku, která je nabízena všem rodičům a dětem, kteří si chtějí udělat hezké chvíle v jiném prostředí než u nich doma. Hernička má otevírací dobu. V herničce rodiče s dětmi naleznou spousta různorodých edukativních hraček, stavebnic, molitanových kostek.“* Zařízení u respondentky č. 4 je nabízen zajímavý speciální projekt. Respondentka uvádí: *„Pro děti z okolních obcí uskutečňujeme projekt „Mobilní herna“, který je určen právě nejmenším dětem s jejich rodiči. Děti*

se s rodiči setkávají vždy od 9:30 hodin, společně si zacvičí, naučí se říkanky, básničky, poté si i něco vyrobí, a v rámci hry nenásilnou formou navazují sociální kontakty se svými vrstevníky i dalšími dospělými osobami, ať už to jsou pedagogové či rodiče. Řízený program je přizpůsobený věku a zájmu dětí, neprobíhá však po celou dobu herny.“

Každý rodič je spokojený, když vidí, že jeho dítě dělá pokroky a rozvíjí se. U všech respondentek bylo zjištěno, že právě ve volnočasových zařízeních dochází při jednotlivých činnostech k rozvoji osobnosti dítěte v mnoha směrech.

Respondentka č. 2 tvrdí, cituji: *„Při aktivitách děti rozvíjejí jemnou a hrubou motoriku. Jsou vedeny ke vztahu k hudbě a k seznamování se s hudebními nástroji. Zapojují a zároveň rozvíjejí všechny své smysly. V rámci hudebních činností jsou děti vedeny k pohybovým aktivitám nebo se učí se například i poznávat jednotlivé barvy a podobně. Snažíme se tak podporovat jejich vnímavost a zvědavost. Děti a rodiče si opět formou společné hry upevňují vzájemné rodinné vazby. V našem zařízení se snažíme poskytovat každoročně pestrou nabídku aktivit a oslovovat tak k zapojení se co nejvíce rodičů s dětmi.“*

Z mateřského centra si respondentka č. 4 myslí, cituji: *„Děti se učí samostatnosti, učí se být součástí kolektivu, učí se spolupracovat v týmu, hravou formou dochází k jejich přirozené socializaci.“*

Respondentky, které pracují v domě dětí a mládeže mají stanovená určitá pravidla pro přihlašování dětí k účasti na zájmových aktivitách. Respondentka č. 1 uvádí, že k tomu, aby se mohl rodič s dítětem účastnit pravidelné návštěvy na nabízených aktivitách musí, cituji: *„Dítě přihlásit do konkrétního kroužku. A to způsobem tzv. on-line přihlášením nebo osobně v domě dětí a mládeže, kde v obou případech vyplní přihlášku. Zároveň musí dítě splňovat věk určený pro přijetí do konkrétního kroužku.“*

Obdobné podmínky pro přijetí dětí do kroužků ve svých zařízeních uvádějí rovněž respondentky č. 2 a č. 3.

Respondentky č. 4, 5, 6 mají v zařízeních, kde pracují, obdobné podmínky pro přijetí dětí do konkrétních volnočasových aktivit. Pro příklad cituji odpověď respondentky č. 5: *„V našem zařízení máme na webových stránkách kontaktní formulář pro rezervaci místa, který rodiče v případě zájmu vyplní a elektronicky odešlou. Některé činnosti nabízíme bez předchozí rezervace. K pravidelné návštěvě kroužků poskytujeme také permanentku na 10 vstupů, která je finančně zvýhodněná, úhrada za návštěvu konkrétní aktivity je možná i na místě. V našem zařízení tedy nepřihlašujeme děti a jejich rodiče formou*

přihlášek. Rodič se pouze zapíše do návštěvní knihy. Seznam účastníku je pak následně zapsán do elektronické evidence naše zařízení."

Z rozhovorů je tedy zřejmé, že ve všech zařízeních jsou účastníci volnočasových aktivit určitou formou evidováni, účast na nich je vždy za poplatek.

DVO 2: Co nebo kdo ovlivňuje nabídku volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi?

Kategorie č. 2- Vhodnost

Kódy: Podmínky

Finance

Počet účastníků

Výhody

Druhá dílčí výzkumná otázka pojednává o vlivech, které jsou rozhodujícími pro to, aby rodiče s dítětem navštěvovali volnočasové aktivity. Ke kódům byla přiřazena kategorie „Vhodnost“, neboť z rozhovorů vyplynulo, že snahou organizátorů je vytvořit rodičům a dětem v jejich zařízení co nejvhodnější podmínky, za přiměřený finanční poplatek.

Z rozhovorů vyplynulo, že u respondentek č. 1,2,3 se rodičům s dětmi nabízejí volnočasové aktivity v dopoledních i v odpoledních hodinách, aby rodiče měli možnost volby.

Respondentka č. 1 tvrdí, cituji: *„Důležitý je rovněž čas, kdy kroužky probíhají. Někteří rodiče preferují dopolední aktivity, jiným se více hodí ty odpolední. Naše zařízení nabízí jak dopolední, tak i odpolední kroužky, aby si rodiče s dětmi mohli vybrat, co se jim nejlépe vyhovují.“*

Respondentka č. 2 má za to, že jsou vhodné takové aktivity, cituji: *„Snažíme se, aby naše nabídka byla určena jak pro dítě, tak pro rodiče, aby rodič nebyl jen přihlížející. Snažíme se vytvářet nabídku takovou, aby rodič s dítětem spolu strávili společné chvíle, kde budou partáky.“* Stejného názoru je rovněž respondentka č. 5.

Respondentka č. 4 uvedla, že se přímo dotazují rodičů, cituji: *„Každý rok při akci Den dětí mají rodiče možnost vyplnit dotazník, kde se ptáme, jak hodnotí naše činnosti. Jsme rádi za podněty i připomínky. Můžeme pak na ně reflektovat a přizpůsobovat naši nabídku zájmu rodičů s dětmi.“*

Dalším faktorem vlivu na účasti ve volnočasových aktivitách je finanční poplatek za poskytované služby. Lze jej považovat za významnou složku při rozhodování rodičů.

Všechny respondentky pracující v zařízeních vnímají výši poplatku za jednotlivé kroužky jako cenově dostupnou.

Respondentka č. 2 k tomu dodává, cituji: *„Myslím si, vzhledem k nabídce a finančním poplatkům v ostatních domech dětí a mládeže, jsou naše aktivity cenově dostupné, samozřejmě jsem si vědoma, že finanční situace některých rodičů hraje určitou roli při jejich rozhodování se, zejména pak v případě pravidelné návštěvy aktivit. Snažíme se rodičům vycházet vstříc, například je možné nechat si část úhrady za účast v kroužku „Cvičení rodičů s dětmi“ proplatit zdravotní pojišťovnou. V jiném případě je možnost ponížít finanční částku anebo zaplatit poplatek za kroužek po částech.“*

Respondentky č. 4, 5, 6 nabízejí ještě jednu výhodnou možnost, a to stát se jednou nebo jedním z nás. Respondentka č. 5 uvedla, cituji: *„Pokud je rodič ochoten stát se vedoucím kroužku, získat potřebnou kvalifikaci, může rozšířit naše řady a stát se vedoucím kroužku, pak za své dítě v kroužcích nehradí finanční poplatek.“*

Počet účastníků je též důležitý ovlivňující faktor k možnému nástupu do volnočasového zařízení. Záleží na volnočasovém zařízení pro kolik účastníků mají možnou kapacitu. U Respondentek č. 1, 2, 3 z domů dětí a mládeže vyšla z rozhovoru vyšší možná kapacita účastníků než u respondentek č. 4, 5, 6 z mateřských center. Takhle to mají například v zařízení u respondentky č. 2: *„V klubičku je maximální kapacita 40, to znamená 20 dětí 20 rodičů. Na kroužku Cvičení rodičů s dětmi je maximální kapacita 30, tedy 15 dětí a 15 rodičů.“*

Respondentka č. 5 uvedla jejich důvod nižší kapacity zúčastněných, cituji: *„Nemáme tak velké prostory, takže ve výjimečných situacích je to třeba max. 15 dětí.“* To samé vypověděly i respondentky č.4 a č. 6.

Všechny respondentky se shodly nad tím, že na akcích bývá kapacita daleko vyšší. U venkovních veřejných akcí to může být i několik set zúčastněných

Kód „Výhody“ úzce souvisí s kódem „Podmínky“. Snahou organizátorů je vytvořit podmínky, které budou rodiče vnímat jako výhody, při výběru konkrétního zařízení a účasti na konkrétní volnočasové aktivitě.

Další faktor vlivu, který oslovené respondentky v rozhovorech uváděly, je vhodná nabídka volnočasových aktivit. Shodu s tímto názorem uvedly respondentky č. 3, 5, 6. Respondentka č. 3 tvrdí, cituji: *„Záleží na pestrosti nabídek. Každý rodič má jinou představu o tom, jakých aktivit se chce se svým dítětem účastnit, jaké jsou pro něj a jeho dítě vyhovující či atraktivní apod.“*

Respondentka č. 4 se domnívá, že v zařízení, kde pracuje, hraje významnou roli, cituji: *„Naše dlouhodobé nabízení pestřých aktivit. Již 25 let nabízíme řadu rozmanitých aktivit a staráme se o volný čas těch nejmenších. Troufám si říci, že máme největší nabídku v rámci obdobných středisek pro volný čas dětí v našem okolí. Také si myslím, že neméně významným faktorem je v našem zařízení cenová dostupnost poskytovaných služeb a profesionalita pedagogických pracovníků zařízení.“*

Respondentka č. 4 se tedy domnívá, že rodiče projevují zájem o jejich zařízení zejména proto, že má zařízení své dobré jméno díky pestrosti nabídky aktivit, cenové dostupnosti a profesionálnímu přístupu personálu.

Dalším neméně významným poznatkem respondentek č. 2 a č. 5 je skutečný zájem dětí, které činnosti baví a rády se jich účastní.

Respondentka č. 5 k tomu vyjádřila svůj názor, cituji: *„Samozřejmě důležité je, aby činnosti v kroužku děti bavily, dělaly jim radost a přinášely uspokojení z příjemně požitého volného času. Jednorázovou účast ve vybraném kroužku si u nás děti i rodiče mohou vyzkoušet zdarma.“*

DVO3 – Kdo je účastník volnočasových aktivit?

Kategorie č. 3: Rozhodující faktor

Kódy: Informace

Návrat

Rodinný příslušníci

Iniciativa

Možná účast dětí s problémy

Přístupnost

Třetí dílčí otázka řeší problematiku týkající se účastníků volnočasových aktivit. Z kódů byla vytvořena kategorie nazvaná „Rozhodující faktor“. Všechny uvedené kódy jsou rozhodujícími faktory pro to, aby se rodiče s dětmi stali účastníky volnočasových aktivit. Proto, aby se rodič a dítě stali účastníky volnočasových aktivit, je potřeba poskytnout jim dostatek informací. Všechny respondentky potvrdily, že využívají různé strategické kroky, jak informovat rodiče o poskytované nabídce služeb konkrétního zařízení.

Respondentka č. 6 uvedla, cituji: *„O naší nabídce se mohou rodiče dozvědět z informací na našich webových stránkách, ze sociálních sítí – Facebook nebo*

prostřednictvím informativních letáčků, které vylepujeme na vytipovaná místa, předáváme do školek a do škol, knihoven. “

Obdobné odpovědi byly shledány u dalších čtyř oslovených respondentek.

Respondentka č. 2 uvedla ještě další možnost, jak informovat a přilákat zájemce o volnočasové aktivity. Cituji: *„U nás se mohou rodiče dozvědět o nabízených aktivitách více způsoby. Rodiče mohou sledovat naše webové stránky, kde jsou uvedeny a pravidelně aktualizovány informace o nabídce volnočasových aktivit, zde mohou své děti také přihlásit. Na začátku nového školního roku bývá naše nabídka aktivit uvedena v místním tisku – v městském zpravodaji. Dalším možným způsobem jsou letáčky, kde nabízíme naše kroužky či akce. My letáčky rozdáváme dětem v okolních školách. Informace najdou zájemci také na facebooku. A v neposlední řadě využíváme k propagaci aktivit našeho zařízení také místní rozhlas. “*

Všechny respondentky se shodly na tom, že v mnoha případech se rodiče opakovaně do volnočasových zařízení vracejí i s dalším potomkem. I tato skutečnost může patřit k dalšímu z rozhodujících faktorů při.

Respondentka č. 1 uvedla, že ji vždy těší zájem rodičů, kteří se i po několika letech opakovaně do jejich zařízení vracejí. Cituji: *„Často se mi stává, že se mi do kroužku vrací rodiče s dalším potomkem. Vždy mě to moc potěší, když je vidím. Je fajn, že rodič již ví, do čeho jde. Stává se, že se tito rodiče snaží vedoucímu kroužku více pomoci. Jsem ráda, když vidím v novém školním roce zase známé tváře. Je to takové příjemnější. “*

Nejčastěji kroužky pro rodiče s dětmi navštěvují maminky. Shodly se všechny respondentky. Respondentka č. 3 k tomuto názoru podotkla, cituji: *„V dopoledních kroužcích jsou to maminky, někdy i babičky. Odpoledne navštěvují aktivity s dětmi i tatínkové*

V této dílčí otázce byl uveden kód „Iniciativa“. Podle výsledků jej lze rozdělit na pozitivní nebo negativní směr vedení rodiče při výběru volnočasových aktivit konaných ve volnočasových zařízeních. Všechny respondentky z pozice organizátora aktivit shledávají rodiče jako partnera nebo jako vzor pro své děti.

Jako příklad lze uvést odpověď respondentky č. 5, cituji: *„Rodič tady hraje velkou roli v tom, že ukazuje svému dítěti, jak se má chovat, co má dělat. Je to parťák, se kterým tráví volný čas. Rodič napomáhá dítěti, aby si na nové prostředí postupně zvykalo, stejně tak také na své nové vrstevníky. S rodičem je adaptace na nové lidi a nové prostředí taková plynulejší a nenásilná cesta. “*

Avšak respondentka č. 2 dodala, že je tu i jisté riziko, kdy rodič více než společné aktivity s dětmi, vyhledává příležitosti k povídání si s ostatními rodiči. Respondentka uvedla, cituji: *„Naše aktivity jsou to činnostmi pro rodiče s dětmi, takže se předpokládá, že se rodiče aktivně zapojí společně s dětmi. Bohužel ne vždy se rodič zapojuje natolik, kolik by měl. Stalo se mi, že maminka si povídá s jinou maminkou a děti běhají bezprizorně, nikdo se jim nevěnuje.“*

Podobnou zkušenost zažila i respondentka č. 3. Cituji: *„Záleží hlavně na tom, jak rodiče aktivity s dětmi pojmu. Jsou rodiče, kteří opravdu s dětmi všechny aktivity sdílejí a užívají si aktivity s dětmi, ale pak jsou také rodiče, kteří děti nechají cvičit samotné a oni se věnují svým aktivitám, jako je třeba povídání si s jinými rodiči, telefonování a podobně.“*

Hlavním přínosem volnočasových zájmových aktivit ve volnočasových zařízeních je společně smysluplně strávený volný čas rodiče s dítětem spolu tráví volný čas a Respondentka č. 3 vyjádřila své přání, cituji: *„Přeji si, aby rodičům i dětem přinášely naše činnosti především radost, aby je společně trávené aktivity sblížovali. Na základě mé několikaleté praxe a dlouholetého pozorování jsem dospěla k názoru, že se rodiče s dětmi stále rádi účastní volnočasových aktivit v našich zařízeních volného času. U nás mohou rodiče trávit volný čas společně i s dalšími svými dětmi, které už například navštěvují mateřskou školku nebo školu.“* S tímto tvrzením vyjádřily souhlas i respondentky č. 4, 5, 6.

Respondentka č. 2 uvedla, cituji: *„Dětem a rodičům, kteří se spolu účastní aktivit v kroužku, vyjadřují pocit uspokojení ze společně strávených chvil. Jak dítě, tak i rodič zde mají možnost poznat nové lidi, navázat nové vztahy, si najít nové přátele. Při aktivitách se dítě s rodičem naučí vzájemně spolupracovat. Rodič i dítě rozvíjí při aktivitách své pohybové, hudební či výtvarné dovednosti.“*

Uvedená vyjádření oslovených respondentek z mého pohledu poskytují odpověď na otázku důležitosti účasti rodičů na volnočasových aktivitách.

Rozhodujícím faktorem může být i fakt, zda mohou navštěvovat volnočasová zařízení a jeho nabízené aktivity také rodiče s dětmi, které mají etopedický či zdravotní problém. Všechny respondentky potvrdily vlastní zkušenosti s účastí dětí s etopedickými či zdravotními problémy na volnočasových aktivitách. Jedná se zejména o děti s poruchou autistického spektra, děti s Downovým syndromem. Jako příklad lze uvést odpověď respondentky č. 4. Cituji: *„Mám zkušenosti s dětmi s poruchou autistického spektra i s dětmi s Downovým syndromem. Zde je velmi důležitá spoluúčast rodičů. Je*

potřeba se jim věnovat na sto procent. Zde je pomoc rodičů nezbytná. Naše kroužky navštěvují také rodiče s dětmi, které mají tělesné postižení, např. je špatnou hybnost končetin.“

Respondentka č. 6 uvedla, cituji: *„Převážně to bývají děti s poruchou autistického spektra nebo děti, které se obtížněji přizpůsobují programu, často narušují program a ubližují ostatním dětem.“*

Respondentka č. 2 sdělila svou zkušenost, cituji: *„Pokud se mi při činnostech objeví rodič s dítětem, které má etopedické či zdravotní problémy, snažím se k němu přistupovat individuálně, přizpůsobovat aktivity jeho možnostem a schopnostem tak“.*

Podobně tuto problematiku vnímají i ostatní oslovené respondentky.

DVO 4 – Jakou roli hraje vedoucí volnočasových aktivit?

Kategorie č. 4: Požadavky

Kódy: Podpora

Vhodné podmínky

Vzdělání

Čtvrtá kategorie byla nazvaná slovem „Požadavky.“ Všechny tři kódy, které vzešly ze čtvrté dílčí výzkumné otázky se týkají očekávanými kroky, jež jsou po vedoucích kroužků požadovány. Prvním kódem je „Podpora.“ Vedoucí volnočasových aktivit je koordinátorem a zároveň průvodcem jednotlivých činností.

Respondentka č. 2 tvrdí, cituji: *„Já se jako vedoucí kroužku snažím co nejvíce zapojovat do aktivit. Důraz kladu na přípravu a organizaci činností, snažím se co nejlépe připravit prostory, aby měly děti připraveny vhodné pomůcky. Pokud to jde, zapojují se do všech aktivit. Vždy dětem i rodičům předvádím provedení činností.“*

Respondentka č. 4 sdílela obdobný názor: Cituji: *„Já jako vedoucí připravuji program pro děti s rodiči, snažím se dětem napomáhat při aktivitách, snažím se je správně vést. Nebráním se novým nápadům, se kterými rodiče přicházejí. Snažím se být milá, kamarádká, vstřícná, aby se děti i rodiče u nás cítili spokojeně.“*

Respondentka č. 3 jen doplnila, cituji: *„Vedoucí by měl být organizátorem aktivit, měl by být pro děti také vzorem.“*

Z rozhovorů prokazatelně vyšly možné podmínky, na jejichž základě vedoucí kroužků plánují činnosti. Respondentka č. 6 vnímala situaci takto, cituji: *„Důležité je skupinku dětí co nejlépe poznat. Každé dítě je originál a je potřeba si o něm tzv. udělat*

obrázek. Aktivita jsou předem připravené, avšak během konání činností se často upravují, přizpůsobují jednotlivým dětem. Samozřejmě záleží i na věku účastníků.“

To, že záleží na věku účastníků, uvedla i respondentka č. 1 a č. 3.

Aktivita je dobré opakovat a plánování aktivit závisí také na počtu účastníků, uvedla respondentka č. 2. Cituji: *„Aktivity plánuji podle počtu zúčastněných. Záleží též na tom, v jakém psychickém rozpoložení děti ve skupině jsou. Snažím se aktivity opakovat, aby si je děti osvojily. Vždy začínáme od jednodušších aktivit až po těžší. Ráda si vždy vyslechnu podněty rodičů, například jaké jiné aktivity bychom mohli dělat.“*

Respondentky č. 4., 5., 6 se snaží naslouchat a vnímat potřeby dětí a rodičů.

Respondentka č. 4 tento názor potvrdila. Cituji: *„Snažíme se naslouchat dětem i rodičům, následně pak plánujeme a organizujeme činnosti.“*

V posledním kódu jsou uloženy informace, které se týkají možného vzdělávání vedoucích kroužků ve volnočasových zařízeních. Z rozhovoru vyplynulo, že všechny respondentky mají pedagogické vzdělání.

Respondentka č. 1. na položenou otázku reagovala takto. Cituji: *„Já jako pedagog volného času mám vystudovanou střední odbornou školu v oboru předškolní a mimoškolní pedagogika. Externí zaměstnanci, kteří v našem zařízení vedou zájmový kroužek absolvují kurz, kde získají tzv. pedagogické minimum, aby mohli pracovat s dětmi.“* Obdobně se vyjádřily i respondentky č. 2 a č. 3. Zaměstnanci volnočasových zařízení věnující se aktivitám pro děti musí mít pro výkon své činnosti odpovídající pedagogické vzdělání.

Jiná je situace v mateřských centrech.

Respondentka č. 4 uvedla, cituji: *„U nás vedou kroužky převážně maminky na mateřské dovolené. Při vedení aktivit nemusejí mít maminy pedagogické vzdělání.“*

Já sama si však doplňuji pedagogické vzdělání, studuji vysokou školu, obor speciální pedagogika – etopedie.“ Respondentky č. 5 i č. 6 vyjádřily souhlasný názor s názorem respondentky č. 4.

Na základě výsledků průzkumu lze říci, že v domech dětí a mládeže je požadováno pedagogické vzdělání, v mateřských centrech není výhradně podmínkou.

V rozhovorech respondentky mimo jiné uvedly, že si v průběhu školního roku rozšiřují či doplňují vzdělání v kurzech či při školeních.

Respondentka č. 2 uvedla, cituji: *„Během roku se účastním několika kurzů, takže se vzdělávám neustále. Absolvovala jsem kurzy - Zpívání s malými dětmi, Hry pro děti předškolního věku, Mičkování, Kurz paní Pekařové o chování rodičů a dětí a další.“*

Snažím se o sebevzdělávání se v kurzech, kde získávám nové užitečné poznatky a nacházím inspiraci pro další činnosti, které mohu využít při vedení kroužku.

Respondentky, které pracují v mateřských centrech, využívají tohoto způsobu dalšího vzdělávání jen velmi zřídka. Respondentka č. 4 vysvětlila, cituji: „*Jelikož je náš personál z velké části složen z maminek s malými dětmi, které nemají tolik času dojíždět na školení, nemají zároveň povinnost ze strany zaměstnavatele se dále sebevzdělávat. Pokud mají o kurzy či školení zájem, je jim to vždy umožněno.*

Toto potvrzují i respondentky č. 5 a č. 6.

4.7 Závěrečná zpráva výzkumného šetření

Cílem práce bylo analyzovat nabídku společných zájmových aktivit pro rodiče s dětmi do věku čtyř let z pohledu organizátorů. Hlavní výzkumná otázka se věnovala možným způsobům realizace aktivit pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let ve vybraných volnočasových zařízeních.

Jak již bylo zmíněno, do výzkumného šetření se zapojilo šest respondentek, každá z jiného volnočasového zařízení - z domu dětí a mládeže nebo z mateřského centra. Z rozhovorů vyplynulo, že oba typy volnočasových zařízení nabízí společné aktivity pro rodiče s dětmi do věku čtyř let. Pravidelnou nabídku aktivit pro děti do jednoho roku nabízela respondentka č. 4, a to kroužek Cvičení kojenců a batolat od 3 do 18 měsíců. Respondentka č. 6 uvedla kroužek „*Mimiklub*“, což je program pro děti do 1 roku. V obou případech je v programu zahrnuto hraní, zpívání, říkanky atd. Daleko větší škála nabídky vyšla pro děti od 1 do 4 let. Nejvíce dominovaly kroužky s různorodou nabídkou činností (tancování s říkankami, básničkami, hraní na hudební nástroj, cvičení a pohybové aktivity, výtvarné činnosti. Jsou to například kroužky *Klubičko*, *Pramínek*, *Pohádkohrátky* a další.

Z výsledků průzkumu je zřejmé, že v porovnání nabídky aktivit pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let v domech dětí a mládeže a mateřských centrech jsou na tom lépe mateřská centra, která poskytují větší počet a různorodost volnočasových aktivit pro danou skupinu i věkovou kategorii.

Jsou to zejména kroužky kreativní - *Tvoříme s dětmi*, *Šikovné ručičky*, *Malý šikula*, *Matlanky*, dále pak kroužky, jejichž náplní jsou činnosti spojené s pohybem - *Cvičení rodičů s dětmi*, *Tabáta s Martinou*. A v neposlední řadě do nabídky mateřských center patří hudební kroužky, jako například *Matýsek*.

Další možností volnočasových aktivit, které všechna zvolená zařízení nabízejí v průběhu roku, jsou i různé jednorázové akce určené i pro širokou veřejnost, například Den dětí, Halloween, Čarodějnice, různé výtvarné dílničky a podobně.

Údaje o tom, že zařízení organizují širokou škálu jednodenních, vícedenních či pravidelných činností, které byly uvedeny v teoretické části práce (Opravilová, 2011) nebo (Pávková, 2008) byly šetřením potvrzeny.

Aby se rodiče rozhodli pro určitou konkrétní nabídku aktivity, kterou nabízejí volnočasová zařízení, ovlivňuje řada podmínek a požadavků. Z výsledků rozhovorů lze usoudit, že pro zvolení konkrétní aktivity se rodiče rozhodují především na základě pestré nabídky aktivit, na čase konání aktivit, na výši poplatku za poskytnutou službu, na věku dítěte, na počtu možných účastníků, na přístupu pracovníků a vedoucích kroužků. Výsledky šetření potvrdily teze týkající se významu společně tráveného volného času rodičů s dětmi ve věku do čtyř let zmíněné v teoretické části práce. Pro všestranný rozvoj osobnosti dítěte od jeho útlého věku má své nezastupitelné místo i společně trávený volný čas rodičů a dětí formou zájmových aktivit ve volnočasových zařízeních.

Z analýzy rozhovorů bylo zjištěno, že volnočasová zařízení, která byla předmětem průzkumu, prezentují své organizace rozličnými formami, dostupnými pro všechny rodiče, kteří projeví zájem trávit volný čas společně s dětmi v některém z těchto volnočasových zařízeních.

Tato zařízení rovněž umožňují účast v zájmových kroužcích i dětem se zdravotním postižením či výchovnými problémy. K takovým dětem přistupují vždy individuálně, činnosti jim vhodně upravují.

Oslovené respondentky se také shodly na tom, že rodiče se do volnočasových zařízení často vracejí opakovaně se svými dalšími potomky.

Dále byla výzkumným šetřením potvrzena skutečnost, že pro výkon práce vedoucích kroužků ve volnočasových zařízeních je podmínkou pedagogické vzdělání se zaměřením na pedagogiku volného času, pro externí pracovníky je nezbytné doplňující pedagogické vzdělání. V rámci kurzů, seminářů a školení mají pedagogičtí pracovníci možnost dalšího seberozvoje formou sebevzdělávání. Odlišná je v tomto směru situace v mateřských centrech. Zde není požadováno pedagogické vzdělání. Pracují zde převážně maminky s dětmi, které jsou na mateřské dovolené. Je jim však vedením zařízení umožněno sebevzdělávat se formou kurzů, seminářů, školení.

Předložené výsledky výzkumného šetření podaly jasnou odpověď na výzkumnou otázku: *Jak probíhají zájmové aktivity pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let?*

Objasnily problematiku nabídky aktivit v uvedených volnočasových zařízeních, která byla předmětem šetření, pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let. Vytýčený cíl bakalářské práce byl splněn.

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala nabídkou volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let ve vybraných volnočasových zařízeních.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat a analyzovat nabídku společných zájmových aktivit pro rodiče s dětmi ve věku do čtyř let z pohledu organizátorů těchto aktivit.

V teoretické části bakalářské práce jsem se zabývala vymezením základních pojmů, které úzce souvisí s problematikou zvoleného tématu.

V první kapitole byl vymezen a definován pojem volný čas.

Ve druhé kapitole jsem zmapovala typy organizací, které se věnují rodičům s nejmladšími dětmi, tedy do věku čtyř let a poskytují jim vhodné zájmové činnosti. Jsou to v první řadě mateřská centra, dále pak domy dětí a mládeže, plavecká centra, tělovýchovná organizace Sokol, hudební škola Yamaha.

Volný čas se uskutečňuje primárně v rodině. Tématu rodiny jsem se věnovala v samostatné podkapitole.

Ve třetí kapitole jsem se zabývala problematikou personálního obsazení a požadavky na kvalifikovanost zaměstnanců volnočasových organizací.

Ve výzkumné části bakalářské práce jsem použila kvalitativní šetření, které jsem uskutečnila formou polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumný vzorek tvořili zaměstnanci dvou vybraných typů volnočasových zařízení. Pomocí tohoto šetření jsem se snažila potvrdit či vyvrátit stanovený výzkumný cíl: Analyzovat nabídku volnočasových aktivit pro vybranou skupinu dětí. K zjišťování nabídky sloužila hlavní výzkumná otázka, dílčí otázky a tazatelské otázky.

Ve svém výzkumném šetření jsem svou pozornost zaměřila jen na část problematiky. V dalším výzkumu by bylo zajímavé věnovat pozornost také například socioekonomickému statutu rodiny a jeho vlivu na možnosti trávení volného času dětí. Je zřejmé, že vhodné trávení volného času dětí od útlého věku formuje jejich osobnost a nenásilnou formou je tak učí umět trávit svůj volný čas smysluplně. V pozdějším školním věku výrazně doplňuje výchovně vzdělávací proces a je důležitou prevencí sociálně patologických jevů.

Seznam použité literatury

BENDL, Stanislav a. Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru. Praha: Grada Publishing, a.s, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.

ČÁBALOVÁ, PH. D., PhDr. Dagmar. Pedagogika. Praha: Grada Publishing, a.s.,2011 ISBN 978-80-247-2993-0.

ČAPEK, Jan a Markéta ČAPKOVÁ. Pozitivní výchova sourozenců v rodině. Praha: Portál, 2010. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-779-4.

ČECHOVSKÁ, Irena. Plavání dětí s rodiči: výuka kojenců, batolat a předškolních dětí: do 6 let. 2., upr. vyd. Praha: Grada, 2007. Děti a sport. ISBN 978-80-247-1635-0.

HÁJEK, Bedřich, Jaromír HARMACH, Otto HOFFMANN, Otakar JÍRA a Hana JÍROVÁ. Děti, vedoucí, volný čas. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004. ISBN 80-86784-06-1.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HOFBAUER, Břetislav a Michal KAPLÁNEK. Kapitoly z pedagogiky volného času: soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7394-240-3.

JEDLIČKA, Richard. Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0096-5.

KAPLÁNEK, Michal. Volný čas a jeho význam ve výchově. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

KRAUS, Jiří. Nový akademický slovník cizích slov A-Ž. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk – prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KUNZE, Petra a Catharina SALAMANDER. Malé děti potřebují rituály. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3405-4.

OPRAVILOVÁ, Eva. Předškolní pedagogika. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. Čtvrté. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

SAK, Petr a Karolína SAKOVÁ. Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.

SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. Hudební psychologie pro učitele. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

SEKOT, Aleš. Rodiče a sport dětí: Rodičovské výchovné styly jako motivační faktor sportování dětí a mládeže. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 9788021092921.

SLEPIČKOVÁ, Irena. Sport a volný čas. Druhé. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.

ŠMOLKA, Petr. Jak přežít mateřskou. Praha: Grada, 2011. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-3083-7.

ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Druhé. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

TĚTHALOVÁ, Marie. Plavání: přirozený pohyb pro malé a velké. Informatorium 3-8: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách. 2019, 26(1), 10-12. ISSN 1210-7506.

WARNER, Penny. Jak lépe využít čas strávený s dětmi: [hry pro rodiče a dítě ve věku od 3 do 12 let]. Praha: Portál, 2004. Nápady - hry - tvořivost. ISBN 80-7178-878-3.

WEIKERT, Annegret. Výchova dítěte: osvědčené rady a řešení pro rodiče dětí každého věku. Praha: Vašut, 2007. Velký praktický rádce. ISBN 978-80-7236-527-2.

Zákony III/2022: sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů z oblasti pracovního práva, z oblasti pojištění k 1.1.2022. Český Těšín: Poradce, 2022. ISSN 1802-8284.

Elektronické zdroje

COYNE, Sarah M., Brad J. BUSHMAN a Amy I. NATHANSON. Media and the Family: A Note From the Guest Editors. Family Relations [online]. 2012, 61(3), 359-362 [cit. 2021-7-31]. ISSN 01976664. Dostupné z: doi:10.1111/j.1741-3729.2012.00713.x.

JONES, Deborah J., Raelyn LOISELLE a April HIGHLANDER. Parent-Adolescent Socialization of Social Class in Low-Income White Families: Theory, Research, and Future Directions. Journal of Research on Adolescence (Wiley-Blackwell) [online]. 2018, 28(3), 622-636 [cit. 2021-5-4]. ISSN 10508392. Dostupné z: doi:10.1111/jora.12392.

MARTINČEVIĆ, Jasenka. An Educational Approach to Elementary School Students' Free Time. *Croatian Journal Educational / Hrvatski Casopis za Odgoj I Obrazovanje* [online]. 2020, 22(3), 789-821 [cit. 2021-7-31]. ISSN 18485189. Dostupné z: doi:10.15516/cje.v22i3.3637.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Rodičovský příspěvek. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha 2: Ministerstvo práce a sociálních prací, 2019 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/rodicovsky-prispevek>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Střediska volného času. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha 1: MŠMT, c2013 – 2022a [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Aktuální znění zákona o pedagogických pracovnících k 1. září 2012. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha 1: MŠMT, c2013-2022b [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>.

PALONCYOVÁ, Jana. K přínosu mateřských center pro děti, matky i společnost. *Fórum sociální politiky* [online]. 2011, 2011, 5(3), 30-31 [cit. 2022-02-20]. ISSN 1802-5854. Dostupné z: <https://www.vupsv.cz/2011/06/06/k-prinosu-materskych-center-pro-deti-matky-i-spolecnost/>.

PODDANÁ, Jana. Vztah preferovaných volnočasových aktivit a tvořivosti u českých adolescentů. *E-psychologie* [online]. 2020, 14(3), 1-16 [cit. 2021-7-30]. ISSN 18028853. Dostupné z: doi:10.29364/epsy.375.

REHIM, Mastur a Jamal ABU-ATTIYEH. Family cultural norms and its role in negative internet choices of children. *Utopia y Praxis Latinoamericana* [online]. 2020, 25, 312-324 [cit. 2021-8-1]. ISSN 13165216. Dostupné z: doi:10.5281/zenodo.3809457.

SÍŤ PRO RODINU. O nás. In: Síť pro rodinu [online]. Praha 1: Síť pro rodinu, c2009 - 2022 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://sitprorodinu.cz/o-nas/>.

SOKOL. Co je Sokol. In: Sokol [online]. Praha 1: Sokol, c2022a [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.sokol.eu/sokol-poslani-symbolika>.

SOKOL. Sportovní všestrannost. In: Sokol [online]. Praha 1: Sokol, c2022b [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.sokol.eu/sportovni-vsestrannost>.

SOKOL. Slety. In: Sokol [online]. Praha 1: Sokol, c2022c [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.sokol.eu/slety>.

VRANA, Jan. Aquaparky. In: Stavební klub Profi [online]. Praha 6: Verlag Dashöfer, nakladatelství, 2015 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.stavebniklub.cz/33/aquaparky-uniqueidmRRWSbk196FNf8>

YAMAHA. O nás. In: YAMAHA [online]. Praha: Hudební škola Yamaha, c2022a [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.yamahaskola.cz/cs/koncept>.

YAMAHA. Robátka. In: YAMAHA [online]. Praha: Hudební škola Yamaha, c2022b [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.yamahaskola.cz/cs/robatka>.

YAMAHA. Rytmické krůčky. In: YAMAHA [online]. Praha: Hudební škola Yamaha, c2022c [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.yamahaskola.cz/cs/rytmicke-krucky>.

YAMAHA. Junior music course. In: YAMAHA [online]. Praha: Hudební škola Yamaha, c2022d [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.yamahaskola.cz/cs/junior-music-course>.

Seznam tabulek

Tabulka č.1- Výsledky výzkumného šetření.....	39–40
---	-------

Seznam příloh

Příloha A: Přepis rozhovoru s respondentkou č.2

Příloha A

Ukázka rozhovoru s respondentkou č. 2

ROZHOVOR Č.2- DDM CH

1. Dílčí otázka – Jaké aktivity Vaše zařízení nabízí pro děti s rodiči?

Tazatelská otázka č.1 – Jakou nabízí Vaše zařízení pravidelnou nabídku pro rodiče s dětmi?

„Pracuji v Domě dětí a mládeže a pro rodiče s dětmi nabízíme 4 kroužky. „Kroužek „Klubičko I.“, což je kroužek pro děti od 1 do 2 let, kde jsou dětem nabízeny pohybové, výtvarné a hudebně pohybové činnosti. Dále „Klubičko II. a III.“, což je kroužek od 2 do 4 let. A v neposlední řadě nabízíme dětem „Cvičení rodičů s dětmi“ pro děti od 2 do 4 let.“. Věk, při kterém mohou děti začít s rodiči navštěvovat kroužek je jen doporučený, často se nám stává, že kroužek navštěvují i mladší.“

Tazatelská otázka č. 2 – Jaké druhy činností se objevují při pravidelné nabídce pro rodiče s dětmi?

„Při pravidelné nabídce pro děti s rodiči jsou nabízeny pohybové, hudebně pohybové a výtvarné činnosti. V kroužku Klubičko se koná výtvarná činnost, kdy děti vytvářejí s rodiči vždy nějaký obrázek, který si pak odnesou domů. Dále následují básničky, říkanky či písničky s pohybem. Cvičí se s obručemi s míčkama a další. Oblíbené činnosti u dětí jsou činnosti s padákem, což je psychomotorický dětský látkový padák, který se využívá k pohybovému cvičení pro rozvoj koordinace. Psychomotorický padák má nádherné duhové barvy. Děti si mohou vyzkoušet různé překážkové dráhy či si zahrát na různé hudební nástroje jako je triangel, dřevěné paličky, bubínek, rolničky a další. V klubičku mají přístup k velkému množství užitečných hraček, odrážedel, skluzavky a jiné pomůcky. Na kroužku cvičení rodičů s dětmi se děti učí též básničky říkanky a písničky s pohybem. Cvičí často na švédské bedně, lávce či kruzích. Používají se tam obruče, také psychomotorický padák. Takže na kroužku se převážně objevují pohybové a hudebně pohybové činnosti.“

Tazatelská otázka č. 3 – Jak dlouhou dobu trvají činnosti při pravidelné nabídce?

„Klubička jsou dopolední kroužky, které trvají od 9 do 11 hodin, takže činnosti jsou připraveny na 2 hodiny, s tím, že rodiče s dětmi nemusejí přijít v danou dobu, ale kdykoliv se jim to hodí než v 11 hodin skončí. Od 9 hodin probíhají výtvarné činnosti a od 10 11 se konají pohybové, hudebně pohybové a ostatní činnosti. Ne všechny děti udrží pozornost po celou dobu aktivity. Proto jim jsou nabízeny i další, spíše relaxační činnosti – hraní s hračkami, skluzavka, tunel. V průběhu aktivit se mohou kdykoliv k původní činnosti do skupiny vrátit. Kroužek Cvičení rodičů s dětmi trvá jednu hodinu od 15.30 do 17.00 hodin.“

Tazatelská otázka č. 4 – Jaké další možnosti jsou ve Vašem zařízení nabízeny rodičům s dětmi?

„Každý měsíc je rodičům s dětmi nabízena výtvarná dílnička, kde si mohou vyrobit něco pěkného. Snažíme se každý měsíc pro rodiče s dětmi naplánovat nějakou akci. Akce je většinou určena pro širokou veřejnost. Bývá vhodná i pro nejmenší děti s rodičem. Od začátku školního roku to bývá Drakiáda, Čertoviny – což je akce, kde děti soutěží, různé výtvarné soutěže, Mikuláš, Čarodějnice, Jarní putování, Maškarní karneval a další.“

Tazatelská otázka č. 5 - Co při aktivitách ve Vašem zařízení děti rozvíjejí?

„Při aktivitách děti rozvíjejí jemnou a hrubou motoriku. Jsou vedeny ke vztahu k hudbě a k seznamování se s hudebními nástroji. Zapojují a zároveň rozvíjejí všechny své smysly. V rámci hudebních činností jsou děti vedeny k pohybovým aktivitám nebo se učí se například i poznávat jednotlivé barvy a podobně. Snažíme se tak podporovat jejich vnímavost a zvědavost. Děti a rodiče si opět formou společné hry upevňují vzájemné rodinné vazby. V našem zařízení se snažíme poskytovat každoročně pestrou nabídku aktivit a oslovovat tak k zapojení se co nejvíce rodičů s dětmi.“

Tazatelská otázka č. 6 – Jaké jsou podmínky pro nástup do Vašeho zařízení?

„Aby mohl rodič s dítětem nastoupit do našeho zařízení musí rodič vytvořit přihlášku. Účastníkem je pouze dítě a rodič je doprovod, takže přihláška se týká převážně dítěte. Přihlášku lze vyplnit online přes naše webové stránky nebo přímo u nás v DDM. Po vyplnění přihlášky je zapotřebí kroužek zaplatit. U nás je možné si kroužek dvakrát či třikrát vyzkoušet a pak rodič se může teprve rozhodnout, zda se kroužku zúčastní či ne.“

Přece jenom jsou to malé děti a neví se, zda jim to bude vyhovovat. Další podmínkou je věk. Na kroužky vhodné pro děti do 4 let nemohou chodit například 6leté děti.“

2. Dílčí otázka – Co nebo kdo ovlivňuje nabídku volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi?

Tazatelská otázka č. 7 - Na co se nejvíce hledí při utváření nabídky volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi?

„Snažíme se, aby naše nabídka byla určena jak pro dítě, tak pro rodiče, aby rodič nebyl jen přihlížející. Snažíme se vytvářet nabídku takovou, aby rodič s dítětem spolu strávili společné chvíle, kde budou partáky. Snažíme se rodičům a dětem nabídnout jak dopolední kroužek, tak odpolední, aby si mohli sami zvolit, co se jim více hodí. Jaká bude nabídka volnočasových aktivit pro rodiče s dětmi tak to také záleží, jaké prostory budou k dispozici.“

Tazatelská otázka č.8 – Jak moc velkou roli hraje finanční situace rodičů při zúčastnění činností pravidelné nabídky?

„Myslím si, vzhledem k nabídce a finančním poplatkům v ostatních domech dětí a mládeže, jsou naše aktivity cenově dostupné, samozřejmě jsem si vědoma, že finanční situace některých rodičů hraje určitou roli při jejich rozhodování se, zejména pak v případě pravidelné návštěvy aktivit. Snažíme se rodičům vycházet vstříc, například je možné nechat si část úhrady za účast v kroužku „Cvičení rodičů s dětmi“ proplatit zdravotní pojišťovnou. V jiném případě je možnost ponížít finanční částku anebo zaplatit poplatek za kroužek po částech.“

Tazatelská otázka č. 9 – Jaká je kapacita zúčastněných při volnočasových aktivitách?

„V klubíčku je maximální kapacita 40, to znamená 20 dětí 20 rodičů. Na kroužku Cvičení rodičů s dětmi je maximální kapacita 30 a to 15 dětí a 15 rodičů. Tyto kroužky bývají hned obsazené. Při akcích záleží, jaká to je akce. Pokud jsou to nějaké dílničky tak max. počet účastníků je cca 15. Pokud je vyhlášena nějaká větší akce, může to být i 500 zúčastněných.“

Tazatelská otázka č. 10 – Jaké jsou podle Vás klíčové body, při kterých se rodiče rozhodnou zúčastnit se s dětmi pravidelné nabídky?

„U nás je určité klíčové, zda kroužek dítě bude bavit a jak se to celkově rodiči bude líbit. Tím, že si to u nás mohou dvakrát či třikrát vyzkoušet, tak je to opravdu klíčový bod. Dále určité doba konání akce a také ta finanční dostupnost.“

3. Dílčí otázka – Kdo je účastníkem volnočasových aktivit?

Tazatelská otázka č. 11 – Jak se mohou rodiče dozvědět o nabízejících aktivitách pro rodiče s dětmi?

„U nás se mohou rodiče dozvědět o nabízených aktivitách více způsoby. Rodiče mohou sledovat naše webové stránky, kde jsou uvedeny a pravidelně aktualizovány informace o nabídce volnočasových aktivit, zde mohou své děti také přihlásit. Na začátku nového školního roku bývá naše nabídka aktivit uvedena v místním tisku – v městském zpravodaji. Dalším možným způsobem jsou letáčky, kde nabízíme naše kroužky či akce. My letáčky rozdáváme dětem v okolních školách. Informace najdou zájemci také na Facebooku. A v neposlední řadě využíváme k propagaci aktivit našeho zařízení také místní rozhlas.“

Tazatelská otázka č. 12 – Jaké zkušenosti máte s návratem rodičů s dalším potomkem?

„Pracuji v Domě dětí a mládeže 5 let a už se mi stalo mnohokrát, že rodič se mi na kroužek vrátil s dalším potomkem. Vždy mě to udělá velikou radost, že je znovu vidím a jsem ráda, že se vrací zrovna ke mně. Mám z toho pak pocit, že se mnou byli spokojení, proto se vracejí.“

Tazatelská otázka č. 13- Kdo s dítětem společné aktivity nejčastěji navštěvuje?

„U nás chodí s dítětem převážně matka, ale na odpolední kroužky se často objevují s dítětem i tatínkové.“

Tazatelská otázka č. 14 – Jakou roli hraje při aktivitách s dítětem rodič?

„Naše aktivity jsou to činnostmi pro rodiče s dětmi, takže se předpokládá, že se rodiče aktivně zapojí společně s dětmi. Bohužel ne vždy se rodič zapojuje natolik, kolik by měl. Stalo se mi, že maminka si povídá s jinou maminkou a děti běhají bezprizorně, nikdo se jim nevěnuje.“

Tazatelská otázka č. 15 – Co dětem a jejich rodičům společné aktivity přináší?

„Dětem a rodičům, kteří se spolu účastní aktivit v kroužku, vyjadřují pocit uspokojení ze společně strávených chvil. Jak dítě, tak i rodič zde mají možnost poznat nové lidi, navázat nové vztahy, si najít nové přátele. Při aktivitách se dítě s rodičem naučí vzájemně spolupracovat. Rodič i dítě rozvíjí při aktivitách své pohybové, hudební či výtvarné dovednosti.“

Tazatelská otázka č. 16 – Jaké máte zkušenosti při aktivitách pravidelné či nepravidelné nabídky s dětmi s výchovnými etopedickými či jinými zdravotními problémy?

„Při pětileté praxi se mi už několikrát stalo, že se mi při aktivitách objevil rodič s dítětem, který má určitý zdravotní či etopedický problém. Mám zkušenosti s dítětem po obrně, dítě s down syndromem či s autistickým dítětem, ale také s dětmi, kteří se chovali zvláště, ubližovaly ostatním dětem, dělaly si co chtěly.“

Tazatelská otázka č. 17 – Jak pak přizpůsobujete činnosti, když ve skupině se objeví dítě s etopedickými či zdravotními problémy?

„Pokud se mi při činnostech objeví rodič s dítětem, které má etopedické či zdravotní problémy, snažím se k němu přistupovat individuálně, přizpůsobovat aktivity jeho možnostem a schopnostem tak“.

4. Dílčí otázka – Jakou roli hraje vedoucí volnočasových aktivit?

Tazatelská otázka č. 18 – Co všechno při aktivitách s rodiči a dětmi takový vedoucí dělá?

„Já se jako vedoucí kroužku snažím co nejvíce zapojovat do aktivit. Důraz kladu na přípravu a organizaci činností, snažím se co nejlépe připravit prostory, aby měly děti připraveny vhodné pomůcky. Pokud to jde, zapojuji se do všech aktivit. Vždy dětem i rodičům předvádím provedení činností.“

Tazatelská otázka č. 19 – Podle jakých podmínek plánuje vedoucí aktivity pro děti s rodiči?

„Aktivity plánuji podle počtu zúčastněných. Záleží též na tom, v jakém psychickém rozpoložení děti ve skupině jsou. Snažím se aktivity opakovat, aby si je děti osvojily. Vždy začínáme od jednodušších aktivit až po těžší. Ráda si vždy vyslechnu podněty rodičů, například jaké jiné aktivity bychom mohli dělat.“

Tazatelská otázka č. 20 – Jaké vzdělání je u Vás potřeba k vedení aktivit pro děti s rodiči?

„Pracuji jako pedagog volného času a mám vystudovanou vyšší odbornou školu, obor předškolní a mimoškolní pedagogika.“

Tazatelská otázka č. 21 – Jaké je další možné vhodné vzdělávání při vedení aktivit pro rodiče s dětmi?

„Během roku se účastním několika kurzů, takže se vzdělávám neustále. Byla jsem na kurzech zpívání s malými dětmi, Hry pro děti předškolního věku, Míčkování, Kurz pani Pekařové o chování rodičů a dětí a další. Snažím se opravdu jezdit po různých kurzech, abych se mohla získat nové užitečné poznatky a inspirovat se činnostmi, které mohu využít při vedení kroužku.“